EENIGE

MALEISCHE SPREEKWOORDEN

EN

SPREEKWIJZEN,

VERZAMELD, VERTAALD EN OPGEHELDERD

DOOR

H. C. KLINKERT.

ڤرامڤماءن٢ ملايو

1 اڤون مانكم جكلو دجاتهكن كدالم لمباهن سكالڤون نسچاي
تياد اكن هيلڠ چهيان ارتين جكلو سورڠ يڠ براصل بايك
ايت جكلو اي مسكين اتو منجاد همب سكالڤون مك
طبيعتن دان كلكون دان تڠكه لكون دان بودي بهسان بايك
جوڬ ادان *
2 ارڠ ايت جكلو د باسه دڠن اير ماور سكالڤون تياد اكن ڤوته *
ارتين - اورڠ يڠ جاهت دان هين ايت جكلو كيت بربوت
بايك دان مڠاجر ڤدان ڤركار يڠ ملي٢ دان جالن يڠ بايك
مك سكلين ايت تياد د اندهكن دان تياد جوڬ اي
هندق منجاد بايك *
3 يڠ دكجر تياد داڤت دان يڠ دكندڠ برچچيرن *
4 هارڤكن ڬنتر د لاڠت اير د تمڤاين دچورهكن * ارتين - سبب
طمع اكن ڤركار يڠ بايق دان يڠ بسر ايت دبوڠكن ڤركار
يڠ كچل دان سديكت مك ڤد اخرن يڠ بسر ايت تياد
دداڤتين دان يڠ كچل ايتڤون هيلڠ *
5 اداكه دڤد تلاڬ يڠ جرنه ايت مڠالر اير يڠ كره * ارتين - اداكه
اورڠ يڠ بڠساون دان اورڠ يڠ بايك ٢ دان يڠ اد برڤلجارن ايت
مڠلوركن ڤركتاءن يڠ تياد بايك دان يڠ كوتر٢ سڤرت ماكي
دان چربويت دان ڤركتاءن يڠ مڽكيتي هاتي اورڠ دان ممبوت
كمراهن كڤد اورڠ *

6 ڤانس ستاهن دهاڤسكن اوله هوجن سهاري * ارتين - كبايكن
برتاهن٢ منجادي تياد برڬون سبب سكالي سهاج ڤون كجهاتن *

7 اڤاكه ڬون بولن ترڠ دالم هوتن جكلو دالم نڬري الڠكه بايكن *
ارتين - اڤاكه ڬنان بربوت دان منونجقكن ڤكرجاٴن يڠ بسر
دنڬري اسڠ ٢ جكلو ددالم نڬري دان دهداڤن اديق كاكق
دان قوم كلورڬ ايت الڠكه بايكن *

8 تابر بجيٴن د اتس تاسق تياد اكن تمبه * ارتين جكلو كيت
بربوت بايك ڤد اورڠ لاين يڠ تياد برڤڠنڠن جادي تربوڠله
كبجيكن كيت ايت *

9 كالو كنا تمڤر بير دڠن تاڠن يڠ ڤاكي چنچن كالو كنا تندڠ
بير دڠن كاكي يڠ ڤاكي كاست * ارتين - كالو دماكي اورڠ
بيرله اورڠ بايك٢ مماكي دان كنا ڤوكل ڤون بيرله اورڠ يڠ
براصل دان بايك *

10 ماتي٢ مندي بير باسه ماتي ٢ برداوت بيرله هيتم * ارتين
ماتي٢ بربوت بايك بارڠ سوات اتو بايك اتو جاهت بيرله
سمڤي٢ جاڠن سكرت جالن سهاج *

11 كالو مڤبرڠ سوڠي بير د تلن اوله بواي تتاڤي جاڠنله دڤاڬت
اوله ايكن كچل٢ * ارتين - كالو كيت سده بربوت ساله بيرله
راج اتو اورڠ بسر٢ مڠحكمكن تتاڤي جاڠن دماكي دان نستا
اوله اورڠ كچل٢ *

12 كالو لاڠت هندق منمڤه بومي بولهكه دتاهنكن دڠن تلنجق *
ارتين - كالو راج٢ اتو اورڠ بسر٢ اتو توان٢ هندق مڠنيياكن
همبان بولهكه دتاهنكن اوله سوٴرڠ كچل *

13 هوجن بربالق كلاڠت * ارتين - اورڠ كاي اتو اورڠ بركواس
ايت داتڠ ممنت تولڠ ڤد اورڠ مسكين دان يڠ لمه *

14 تلنجق جوڬ مڤوچق مات * ڤاڬر جوڬ مماكن ڤادي *
ارتين - اورڠ يڠ دڤرچياي دان يڠ دهارڤ جوڬ ممبوت
انياي اتو منداتڠكن جاهت *

15 سڤرت هريمو منونجقكن بلڠن - سڤرت درين منونجقكن ڤڠسان *
ارتين - ڤركتاٴنن سنديري دان كلكوٴنن جوڬ منونجقكن
ڤربواتن جاهت دان بايك٢ن *

16 سڤرت هريمو مڽمبڽيكن كوكون * ارتين - سؤرڠ يڠ ڤندي لاݢي كاي دسمبڽيكن كڤنداينڽ دان كمليائنڽ *

17 دودق سڤرت كوچڠ ملمڤت سڤرت هريمو * ارتين - سؤرڠ ڤنديم لاݢي كلهاتن ترلالو بوده تتاڤي اد كتكان ترلالو ڤندي دان ݢاده *

18 كالو اولر مڽوسر اكر بولهكه هيلڠ بسان * ارتين - جكلو اورڠ ملي اتو كاي ايت مرندهكن ديرين ڤد اورڠ مسكين اتو هين اداكه كورڠ كمليائنن اتو ككيائنن *

19 كربو ڤون سوسو ساڤي ڤون نام * ارتين - بارڠ سوات سقدر نام سهاج دي ڤون تتاڤي اورڠ لاين منداڤت فائدهن *

20 داونن جاته ملايڠ بوهن جاته كڤڠكل جوݢ * ارتين - اورڠ يڠ تياد برڠس دان يڠ تياد كتهوءن كجدينن ايت جكلو بݢمان سكالڤون بايكن اتو باڽق كڤنداينن مك سكالي تاءسكالي دانجقكنن جوݢ *

21 جكلو سچاون اير تاور دتوڠكن كدالم لاوت بولهكه اير لاوت ايت منجادي تاور * ارتين - جكلو سديكت ڤڠجارن سهاج دبري كڤد اورڠ بوده اتو جاهت بولهكه اي منجادي ڤندي اتو بايك *

22 بهاس ايت تياد دجوال اتو دبلي * ارتين - ڤركتاءن يڠ بايك ايت دكلوركن دڠن تياد بلنج جكلو بايك كلورن بايك جوابن *

23 ڤڽو ايت برتلر بريبو٢ سؤرڠ ڤون تياد تاهو تتاڤي ايم برتلر سبيجي ڤچه سبوه نݢري * ارتين - اورڠ بسر٢ اورڠ كاي٢ ايت بربوت بارڠ سوات اتو منداڤت انتڠ بسر سؤرڠ ڤون تياد تاهو تتاڤي كالو اورڠ كچل ممبوت بارڠ سوات اتو منداڤت انتڠ نسچاي ڤچه سبوه نݢري *

24 سيكر كومن د بنو چينا داڤت دليهت تتاڤي ݢاجه برتڠكق دباتڠ هيدڠ تياد سدر * ارتين - كالو اورڠ لاين ممبوت سديكت جاهت ساج دجديكنن بسر تتاڤي كجاهاتنن سنديري مسكڤون براڤ بسر سكالڤون دسمبڽيكنن دڠن سبوله٢ن *

25 هارڤكن انق بوت مات سبله هارڤكن تمن بوت كدوان *
ارتين - كالو كيت ڤرچاي اكن اورڠ بايك٢ ايت اد سديكت
انياين دان كالو ڤرچاي اورڠ جاهت ايت اڤ لاݢي *

26 تاكتكن توم دبوڠكن كاين دربادن * ارتين - سبب تاكت اكن
بهاي يڠ كچل مك دبوڠكن كاءنتوڠن يڠ بسر٢ *

27 سبب بركلاهي دڠن ڤريكي اخرن ماتي دهاڬ * ارتين -
اوله سبب مالو هندق كڤد اورڠ يڠ ممهراكن دي اخرن
منجادي هيلڠ كاءنتوڠنن *

28 اورڠ يڠ منڠڬو ڤريكي ايت بولهكه اي ماتي دهاڬ * ارتين -
اورڠ يڠ ممڬڠ واڠ اتو بارڠ سباڬين بولهكه اي كڤتوسن بلنج
اتو تياد داڤت ماكن *

29 ݢاجه سام ݢاجه برجوڠ ڤلندق ماتي دتڠه٢ * ارتين - اورڠ
بسر٢ دڠن اورڠ بسر٢ ايت بركلاهي اورڠ٢ كچل ايت
ماتي سام تڠه *

30 ماتي ݢاجه تياد داڤت بلالي ماتي هريمو تياد داڤت بلڠن *
ارتين - تاهو ممبوت ڤكرجاءن يڠ جاهت دان تاهو مڽمبڽيكن
دان مڠهيلڠكن دي *

31 سڤرت كاڤق مڤلم بليوڠ * ارتين - يڠ دسوره ڤون تڠڬلم دان
يڠ دسوره ڤڠڬل اكن دي ايتڤون تڠڬلم *

32 ݢته د اڠكت كورڠ ڤون تيبا * ارتين - بارڠ سوات ڤركار يڠ برݢون
ايت سده هابس بهروله دكهنداكي اتو مكانڽ سده هابس
بهروله اورڠ لاين هندق داتڠ ماكن *

33 سڤرت ݢنتڠ ماكن دهوجڠ * ارتين - سؤرڠ يڠ تياد دسڠݢك
تتاڤي دڠن سمبوڽي دان ڤرلاهن٢ دلكوكنڽ ڤربواتنڽ *

34 روسق راݢي دبوت تاڤي * ارتين - روسقله نام يڠ بايك ايت
اوله سبب ڤربواتن جاهت يڠ سديكت ايت *

35 سبب نيل ستيتق روسق سوسو سبلاڠ * ارتين - سبب
ڤربواتن جاهت يڠ سديكت ايت روسقله كبچيكن يڠ
باڽق٢ ايت *

36 تاكت تيتق لالو تمڠه * ارتين - سبب تاكت روݢي يڠ
سديكت ايت اخرن منجادي روݢي باڽق سكالي *

37 دبوت دڠن كارن الله منجادي مركا الله * ارتين - بارڠ سوات
ڤكرجاءن دبوت دڠن نية يڠ بايك كمدين داتڠله جاهت *
38 انده خبر در روڤ * ارتين - خبر ايت ترلبه انده درڤد روڤان
يڠ سڠگه٢ *
39 اڠكت باتڠ كلور چاچڠ ڬلڠ٢ * ارتين - جكلو دكتاكن
كڤد اورڠ نسچاي سكلين كجهاتن دان مالون دكتهوي اورڠ *
40 دتڤق اير د دولڠ تڤرچيق موك سنديري جوڬ * ارتين -
جكلو دچرتراكن حال انق استري كيت ڤون كسلاهن
كڤد اورڠ لاين نسچاي كيت جوڬ منداڤت مالو سبب
سده دكتهوي اورڠ اكن رهسي ايت *
41 اوكر باجو د بادن سنديري * ارتين - بارڠ سوات يڠ اي
سده بياس بربوت مك دمكينله ڤد سڠكان ڤد اورڠ لاين ڤون
بوله جادي دمكين *
42 سڤرت چنچن دڠن ڤرمات ″ سڤرت راج دڠن منتري ″
سڤرت سوسو دڠن ساكر ″ ارتين - بارڠ سوات ڤكرجاءن يڠ
ستوجو دان سڤاتت دان يڠ برڤتوتن سوات دڠن سوات *
43 سبب بياس منجڠكن بڠس * ارتين - ڤركتاءن يڠ هالس
ايت منجڠكن بڠس بايك دمكين لاڬ بياس جاهت *
44 اولر د ڤوكل جاڠن ماتي كايو د تاڠن جاڠن ڤاته دان تانه ڤون
جاڠن چاچت * ارتين - جكلو سوءرڠ مڠاجر سوءرڠ اتو بركات
كڤد سوءرڠ بيرله دڠن لمه لمبوت لاڬ دڠن موك يڠ
مانس سرت بودي بياس يڠ هالس سڤاي جاڠن منجادي
هاتي اورڠ ساكت *
45 جاڠن دڬڠڬم سڤرت بار راس هاڠت دلڤسكن * ارتين - جاڠنله
ممبوت بارڠ سوات وقت سنڠ سهاج مك تتكل داتڠ
سوسهن تياد ماو *
46 تيڤ٢ بوسق ايت مرواڤ جوڬ ادان * ارتين - تيڤ٢
كجهاتن ايت داڤت تياد اكن دكتهوي اورڠ جوڬ ادان
لمبت لاون *
47 بڠكي ڬاجه بولهكه دتوتڤ دڠن ڤيرو * ارتين - بارڠ سوات
رهسيا يڠ بسر ايت بولهكه دتوتڤ دڠن ڤركار يڠ كچل٢ ايت *

48 سبب بوه ككنالن ڤوهنڽ * ارتين - بارڠ سوات سبب ڤركتاٴن
ايت داڤت دكتهوي اكن دي اورڠ بايكڽ اتو اورڠ جاهت *

49 اير دتنتڠ تياد اكن ڤوتس * ارتين - اورڠ انق برانق بسودار
برسودار بڬيمان ڤون اي برموسه كمدين كلق اي بردامي
جوك *

50 سڤرت كوچڠ داتس تمبق * ارتين - بارڠ سوات ڤكرجاٴن يڠ
تياد تنتو بارڠكالي اين بارڠكالي ايت *

51 سڤرت ايكن ددالم بلت * ارتين - تمڤت يڠ سمڤت اتو
ددالم حكم اورڠ تياد بوله كيت ممبوت بارڠ كهندق كيت
سنديري *

52 ڤونتڠ هيدڠ روسق موك * ارتين - جكلو دتڤاكن اورڠ
كسلاهن انق استري كيت نسچاي كيت سنديري جوك
منداڤت مالو *

53 ليڤر باتو سمبيكن تاڠن * ارتين - دسوروهكن ممبوت بارڠسوات
اكن تتاڤي اي مپمبيكن ديرين سڤاي جاڠن دكتهوي اورڠ *

54 بلاكڠ ڤارڠ لاڬ جكلو د اسه نسچاي تاجم * ارتين جكلو اورڠ
بوده دان اورڠ يڠ تياد بركهندق سكالڤون جكلو د اجر دان
د اسوه ڤد تيڤ٢ هاري نسچاي منجادي چرديق دان تاهو
دان ماو *

55 سڤرت موڤيت منداڤت بوڠ * ارتين - بارڠ يڠ انده٢ ايت
داڤت كتاڠن اورڠ يڠ بوده مك دڠن سبنتر جوك دروسقكن *

56 سڤرت روس ماسق كمڤڠ * ارتين - ادڤون اورڠ يڠ تياد ڤرنه
ماسق كدالم مجليس اتو ڤكرجاٴن نسچاي چڠڠ جوك *

57 اير سام اير كلق منجادي ساتو سهڠه ايت كتڤي جوك *
ارتين - اورڠ بسر٢ دڠن اورڠ بسر٢ اتو بربڠس منجادي ساتو
اورڠ كچل اتو بڠس لاين تربوڠ جوك *

58 براڤ برت مات منتڠ برت جوك باهو ممكل * ارتين -
تياد سوسه كڤد اورڠ يڠ مندڠ اتو هندق ممبري اختيار
سوسه جوك كڤد اورڠ يڠ مڠرجاكن *

59 ساتو دتنتڠ سڤوله ربه * ارتين - دكتاكن كڤد سوءڠ اكن
تتاڤي اورڠ باڽق يڠ كنا دان يڠ مراس ساكت هاتي *

60 كوروڠ٢ بوبر لبه٢ سودو * ارتين - كوروڠ٢ اورڠ يڠ بركواس دان كڤال
ايت ممبري حكم اتو بركات ترلبه٢ ڤول اورڠ يڠ دباوهن ايت *

61 دڬڠڬم تاكت ماتي دلڤسكن تاكت تربڠ * ارتين - دبوڠ
روڬي دان هندق دتاره تاكت منداڤت چلاک *

62 سڤرت تيكس جاته كبرس * ارتين - ماكن مينم تياد بركير٢
دان بلنج ڤون تياد برتاهن٢ ملينكن دڠن ميو سهاج *

63 اد ڬول ادله سهوت * ارتين - بارڠ دمان اد مكانن اتو واڠ
اتو منداڤت انتڠ مک دسانله باپق اورڠ بركمڤڠ *

64 سڤرت كاين خاص د اتس دوري * ارتين - بارڠ سوات
ڤركار يڠ ترلالو سوسه دداڤتي اتو هندق مڠلوركن دي مک
هندقله دڠن ڤرلاهن دان دڠن صبر ساڠت سڤاي جاڠن منجادي
روسق اتو هيلڠ سكالي *

65 سڤرت كمبڠ دكليتي * ارتين - ڤاو كلور در بادن اتو بارڠ سوات
يڠ ترلبه ساڠت ساكت دكلوركن اتو يڠ ترلبه سوسه منداڤت
اتو يڠ ترلبه سوسه دكرجاكن *

66 مولت دسواڤ ڤيسڠ ڤنتت دكايت اونق * ارتين - سؤرڠ
بركات دهادڤن كيت دڠن ڤركتاٴن مانس اكن تتاڤي دبلاکڠ
د امڤتن اتو دبوتكنن ڤكرجاٴن يڠ منداتڠكن بهاي دان
سباڬين *

67 سبب تياد تاهو منّاري دكتاكن لمبب * ارتين - سبب
تياد اي تاهو ممبوت ڤكرجاٴن ايت دان سباڬين دكتاكنن
ڤركاكسنن تياد بايک اتو تمڤتن اتو وقتون تياد بتل دان تياد
بايک *

68 هابس امڤن كيروڠ٢ تياد داڤت * ارتين - هابس بارڠ سموان
دبريكن اكن تتاڤي اڤ يڠ دكهنداكي ايت تياد داڤت *

69 دتاتڠ سڤرت ميڤق يڠ ڤنه ″
70 سڤرت منيڤ اڤي د اتس اير ″ * ارتين - دڤلهراكنن سڤرت
مملهراكن جيوان دڠن تياد سديكت ڤون بركورڠ اڤ٢ *

71 براڤ ڤانجڠ لنجور بڬيتوله سلامة * ارتين - بارڠ اڤ ڤربواتن
يڠ كيت هندق ڤربوت ايت هندقله برقدر جكلو مسكين
چار مسكين جكلو كاي چار كاي سڤاي سلامة *

72 جاوه باو بوڠ دکت باو تاهي * ارتين - ترلبه بايک برکاسه
کسيهن اتو برصحابة درجاوه در ڤد بردکت۲ ايت داڤت تياد
ادله باڠ ڤرکار يڠ منداتڠکن برساکتسکيتن هاتي *

73 بنتڠ دلاڠت داڤت دبيلڠ تتاڤي اڠ دموک تياد سدر *
ارتين ببراڤ کجهاتن اورڠ يڠ جاوه سکلين داڤت دليهتن
دان دبيلڠن دان دکتهوين اکن تتاڤي کجهاتنن سنديري تياد
تاهو دان سدر *

74 تولقکن تڠڬ کاکي برايون * ارتين - دتولقکن باڠ سوات يڠ
منداتڠکن فائده کمدين کلق سوسه اکن داتڠ *

75 تاهو ماکن تاهو سمڤن * ارتين- اڤبيل سده ممبوت جاهت
مک هندقله اي تاهو منوتڤ اکن دي *

76 بواين ڤون دڬنچڠ انق ڤون دچوبت * ارتين - ڤکرجائن
موک۲ کڤد سوءڠ دتڠهکن دان کڤد سوءڠ دسورهکن منجاديله
برکلاهي *

---

77 ايتق د اجر برنڠ″
78 اورڠ يڠ تانم ڤوکق ڤور ترکادڠ ۲ تياد ماکن بواهن *
79 اداکه اير يڠ ڤنه ددالم توڠ ايت برکوچق ملينکن اير يڠ ستڠه
توڠ ايت جوک يڠ برکوچق *
80 ادڤون هريمو ايت دتکوتي اورڠ اوله سبب ڬيڬين مک جکلو
تياد لاڬي ڬيڬين اڤاکه يڠ دتاکتکن اورڠ اکن دي ″
81 اڤي ايت ڤد تتکال کچلن يائيت کاون اڤبيل بسر منجادي
لاون ″
82 امڤام بوه کڤايڠ دماکن مابق دبوڠ سايڠ *
83 اورڠ مڠنتق دسورڠکن بنتل *

84 امبل ڤاتين بوڠكن همڤسن *

85 اڤبيل اير تنڠ جاڠن دسڠكڽ تياد بواي *

86 برفيكركن دوسن ايت عالم اين دان بلالڠ دسڠكان لڠ *

87 بالق بلاكڠ لاين بچار *

88 بارڠ سياڤ براني مڠامڠ تاء داڤت تياد براني ملاون جوڬ *

89 بلالڠ منجادي لڠ دڤيجت منجادي كور٢ دان چاچڠ
منجادي اولر ناڬ *

90 بودق٢ موڤيت منداڤت بوڠ اداكه اي تاهو اكن فائده
بوڠ ايت *

91 براڤاكه تڠكين تربڠ باڠو ايت اخرڽ هڠڬڤ اي دبلاكڠ
كربو جوڬ *

92 بارڠ سياڤ مڠڬالي لوبڠ اي جوڬ ترڤروسق كدالمڽ *

93 بارڠ ترڬڠڬم جاته ترلڤس *

94 براني مالو تاكت ماتي *

95 تياد سبب هايم سئيكر مڠتهوي هاري سيڠ *

96 تيڤ٢ باتو يڠ اد برڬولق سلالو دالم سوڠي ايت تياداله
د هڠڬڤ اوله لومت اكن دي *

97 تالي يڠ تيڬ لمبر ايت تاءسواڠ٢ ڤوتس *

98 تياد روتن اكر ڤون برڬون *

99 تياد ماكن نڠكان مك كنا ڬتهن *

100 تاڠن يڠ چلاك كرج جاته *

101 جوهري جوڬ يڠ مڠنل مانكم *

102 جكلو براڤ بايق ڤون انجيڠ مڤالق بوكت بولهكه رنته *

103 جكلو سڤوهن كايو بايق اكرڽ لاڬ تڠه اڤاكه دتاكتكن
ريبت *

104 جكلو تياد داڤت دبايكي تتاڤي جاڠن دڤچهكن *

105 جكلو د هول ايرڽ كره داڤت تياد د هيلرڽ ڤون كره جوڬ
ادان *

106 جكلو منمڤي جاڠن تمڤه ڤادين *

107 دتمڤت تياد لڠ كات بلالڠ اكوله لڠ *

108 ددڠر اد دڤاكي تيدق *

109 داڤت تياد تيڤ٢ سوات ايت كمبالي اي كڤد اصلڽ *

110 دودق سڤرت كاتق دباوه تمڤورڠ *

111 دڠركن چرترا بورڠ انق دڤڠكو دلڤسكن *

112 دهول تيمه سكارڠ بسي *

113 سڤرت ڤيڠڠ دبله دو *

114 سڤرت رابق دڠن اڤي *

115 سڤرت ايتق منڠركن ڬنتر *

116 سياڤ براني منڠكڤ هريمو *

117 سڤرت اور د تارق سڠسڠ *

118 سسل دهول ڤنداڤتن سسل كمدين ايت سواتڤون تياد اڤ ڬوناڽ *

119 سيكر چاچڠ منلن ناڬ *

120 سڤرت تلر دهوجڠ تندق *

121 سڤوله كاڤل داتڠڤون انجڠ برچاوت ايكر جوڬ *

122 سڤرت تبو ايرڽ دماكن همڤسڽ دبوڠ *

123 سڤرت امبق مبنتڠ ديريڽ *

124 سارڠ اونم دماسڤكي كتم منجادي اومڠ٢

125 ڤاته كمودي دڠن ابمڽ *

126 ڤلندقله لڤاكن جرت تتاڤي جرت تياد ملڤاكن ڤلندق اداڽ *

127 ڤراهو ڤاڤن برموت انتڽ *

128 ڤاسڠ ڤليت دلڤڠر تيكس *

129 كايو دكتاكن باتو دان لاڠيت هندق دچاڤي دڠن تاڠن *

130 كاڤل ساتو نخود دو *

131 لڤسان ڤنچالڠ ترسارت تياد كتيمر تياد كبارت *

132 لايڠ٢ ڤوتس تليڽ *

133 مڠمباليقكن مانكم ايت كدالم چمبلڽ *

134 ممبوڠ ڬارم كدالم لاوت *

135 ماكين بايق اورڠ ماكين بايق نية *

136 مڬڠ بسي ڤانس *

137 ماهل دبلي سوكر دچاري *

138 مالو كالو انق هريمو منجادي انق كوچڠ *

139 مينم اير براس دوري *
140 منيوڤ سولڠ بربوڽي بڠسي مك بڠسي دتيوڤ ترڤاته٢ *
141 مات تيدور بنتل منجاك *
142 ماتيله كومن كنا ڤلنتق سكلين عالم لمڠه دارهن *
143 هريمو ماتي منڠڬلكن بلڠ ڬاجه ماتي منڠڬلكن تولڠ *
144 هوتڠ امس داڤت دباير هوتڠ بودي دباو ماتي ادان *
145 هيلڠ بين بوله دچاري هيلڠ بودي بادن چلاك *
146 علم دان عقل دهالي بالي ايتوله تندا اورڠ يڠ لالي *
147 لاڠت بركليكر بومي برتمبيرڠ ساله٢ فيكر منجادي همب
اورڠ *
148 كمان تمڤهكن كوه كالو تيدقكن ناسي *
149 ڬورو كنچڠ برديري انق مريد كنچڠ برلاري *
150 ڤڠكر تمبڠ بلاتق منمڤڠ ماتي *
151 بڬمان هاري تاءهوجن كاتق بتڠ ددالم تلاك برتريق سلالو*
152 بڬمان ڤوهن تيدقكن تمبڠ دڤانه هللنتر سبب بالڠ كولت
اد د اتڤن ″
153 فد تتكل ربڠ تياد دڤاتهكن مك كتيك سده منجادي اور٢
اڤاكه ڬنان *
154 ڬاجه ممامه اريس بايك دايكت كرا يڠ كچل مماكن بوه
كايو *
155 مولت باو مادو ڤنتت باو سڠت *
156 سڤرت ممنجت تركنا سرود *
157 سڤرت ڤورق دنليكن *
158 سڤرت تمڤڠ منوجو جه *
159 سڤرت ڤڠكن دڠن مڠكق ساله سديكت هندق برانتق *
160 سڤرت ڤينڠ ڤولڠ كتمڤق *
161 سڤرت سيره ڤولڠ ككاڬڠ *
162 سڤرت كوچڠ بيرقكن رمبوت باڬي تندق برسندي ڬادڠ *
163 سڤرت ڤاسر دتڤي ڤنتي مك تتكل تمڤس اير بولهله كيت
ڤرباڬيكن ″
164 سڤرت دورين دڠن منتيمون *

165 سڤرت تلر دو سبندڠ ڤچه سات ڤچه كدو *

166 سڤرت ݢاچه دڠن سڠكلان *

167 سڤرت لت دڠن مرڤه *

168 امڤام اير دݢڠݢم تاء تيرس *

169 سڤرت ڤوچق دڠن ڤلڤه *

170 كالو كربو سكندڠ داڤت دكاولكن منوسي سوءرڠ تياد داڤت دمعلومكن *

171 سڤرت منڤڠ تياد بربرس *

172 تلنتڠ بريسي اير تهارڤ بريسي تانه *

173 سڤرت ݢروق دڠن سيسر *

174 دكنچڤكن سندوڠ كارڤ دان چانڠ دماينكن *

175 دتورنكن بلبس ڤاكن دݢولڠكن دڠن ڤسان *

176 سڤرت سوترا ددالم لكاسن *

177 سڤرت كاڤر دهوجڠ تلنجق *

178 ڤچه كاڤي ڤوتس سواجي *

179 سڤرت سلودڠ منولق مايڠ *

180 سكوتق برس باسه دتمڤي تاءبرلايڠ د اندڠ تاءبرانته هوجڠن تياد د سودو اوله ايتق *

181 هيدڠ تاء منچڠ ڤيڤي ترسورڠ ٢ *

182 بلم دودق برلنجر دهول *

EENIGE OPHELDERINGEN

OMTRENT DE

MALEISCHE SPREEKWOORDEN EN SPREEKWIJZEN.

Het Maleisch schijnt aan spreekwoorden minder rijk te zijn dan het Javaansch. Vele handschriften kan men doorlezen zonder één enkel te ontmoeten. Met vele Maleijers kan men over allerlei onderwerpen hebben gesproken, zonder ook maar één uit hunnen mond te hebben vernomen.

Meermalen heb ik er hun opzettelijk naar gevraagd, doch na veel bedenkens bragten zij het niet verder dan tot de mededeeling van twee of drie, die van zeer algemeene bekendheid waren en die ik daardoor reeds sedert lang in mijne verzameling had opgenomen.

Nogtans geloof ik dat er buiten de hier opgegeven nog een groot aantal onder hen schuilt, doch die men alleen zou kunnen te weten komen door meerdere bekendheid met hunne minnedichten (*pantons*) en door dikwerf getuige te zijn van hunne scherts. Beide hebben zij niet, of zeer zelden voor den Europeaan veil. Over den inhoud hunner minnedichten schamen zij zich voor ons te veel, dan dat zij ons die gereedelijk in handen zouden geven, en zij zijn in onze tegenwoordigheid te ernstig, te bedaard, om tot gekscheren over te gaan, al ware het dan ook slechts met elkander. De bewering echter dat de Maleijers hunne pantons niet in schrift zouden brengen en die als beurtzang slechts *ex tempore* voordragen, is bezijden de waarheid. De meeste zijn van vroegeren oorsprong, daar de priesters het opstellen daarvan, als strijdig met het ware geloof, thans tegengaan. Vooral de vrouwen houden zich met het overschrijven daarvan bezig, en geen Maleijer kan ze zingen, tenzij hij ze, òf vooraf uit 't hoofd geleerd òf ze in schrift voor zich heeft.

De hier medegedeelde spreekwoorden heb ik gedeeltelijk uit de werken van Abdoellah bin Abdoel Kadir Moensji, voornamelijk uit zijne *Hikajat Abdoellah* en zijne *Pĕlajaran*, die ook om het menigvuldig en juist gebruik van spreekwoorden boven andere Maleische schriften zijn te schatten. [1] Andere heb ik uit een paar pantons; sommige, maar dat waren witte raven, ook uit den mond der Maleijers en uit andere Hikajats opgeteekend. Vele heb ik ook verkregen door de vriendelijke hulp van den Eerw. heer B. F. Keasberry te Singapoera, een man, die van zijne jeugd tot zijne grijsheid de Maleijers en hunne taal heeft bestudeerd, en het voorregt heeft gehad van bovengenoemden Abdoellah tot zijn leermeester en adsistent te hebben. [2]

De verklaringen, bij de eerste zes en zeventig spreekwoorden opgegeven, zijn afkomstig van een kundigen Maleijer te Singapoera. Bij de overige heb ik geen verklaring in het Maleisch gevoegd, omdat ik het werk van Maleijers niet met het mijne wilde vermengen. Wat ik dus hier in arabisch letterschrift heb gegeven is alleen van hen afkomstig.

Eerst had ik het plan gevormd om door een Maleijer van het eiland *Pĕnjĕngat*, den zetel des onderkonings van Riouw, die

---

[1] Buiten de beide opgenoemde werken bestaat van denzelfden schrijver nog eene vertaling van de *Pantja Tandrān*, een indisch fabelboek, onder den Mal. titel *Hikajat Kalilah dan Daminah*. Dit zijn dus geen twee verschillende werken, maar wel verschillende titels voor hetzelfde werk. Het is tijdens zijn leven te Singapoera gedrukt, doch geheel uitverkocht. Verder: *Sjaïr dari hal Singapoera tĕrbakar; Hikajat pada mĕnjatakĕn pri hal doenia sĕrta kaădaănnja dĕngan sĕgala isinja; Kitab pada mĕnjatakĕn dari hal djĕnis djĕnis ilmoe kapandeijan orang Eropah* en *Hikajat doenia ija itoe pada mĕnjatakĕn dari hal bĕnoea Asia dan Afrika sĕrta dĕngan toekoeng toekoeng poelaoe di tanah Malajoe.* De drie laatste geheel of gedeeltelijk uit het Eng. vertaald en te Singapoera gedrukt met arabisch karakter.

[2] Abdoellah is reeds eenige jaren dood. Hij werd te *Mĕkah*, terwijl hij als bedevaartganger daar was en zich ook naar *Konstantinopel* wilde begeven, hoogst waarschijnlijk vergiftigd, omdat hij de aanteekeningen omtrent zijne reis aldaar op 't papier stelde, ondanks zulks te *Mĕkah* is verboden. Zijn zoon bragt die papieren mede naar *Singapoera*, waar zij in 't bezit zijn van den heer Keasberry.

verklaringen te laten opstellen, doch hen, die ik hier ken, acht ik onbekwaam dit naar eisch te doen. Zij zouden mij, aan zich zelven overgelaten, menige scheve verklaring hebben gegeven, daar zij op verre na niet al de hier opgegeven spreekwoorden kennen. Ook zouden stijl en spelling door mij veel hebben moeten verbeterd worden, zoodat ik zoodoende toch bijna mijne eigene verklaringen in het Maleisch zou hebben geleverd, wat ik om zoo even genoemde reden opzettelijk nalaat.

Ik moet erkennen dat de verzameling, vergeleken met die der Javaansche spreekwoorden, niet groot is, doch daarom toch niet onbelangrijk, al loopt er ook menige bloote zegswijze onder. Spreekwoorden vooral doen het karakter van taal en volk in vele bijzonderheden kennen, zoodat elke kleine bijdrage op dat gebied op goedkeuring kan hopen. Daarbij is mij niet bewust, dat er ooit eene verzameling van Maleische spreekwoorden is uitgegeven. Dwaal ik hierin, dan wijte men zulks aan mijn verblijf in Indie, waar men niet dan zeer moeijelijk op de hoogte kan blijven van alles wat op wetenschappelijk gebied in het licht komt.

Met de openbaring van dit weinige heb ik echter nog een bijzonder doel. Ik veronderstel namelijk dat zij, die meer en langer dan ik het Maleisch hebben beoefend, deze verzameling met menig, mij en anderen onbekend spreekwoord zullen kunnen aanvullen. Daartoe wilde ik hen uitlokken, opdat de Maleische taalstudie niet ten achteren blijve bij de beoefening van het Javaansch, dat in de laatste jaren wel wat te uitsluitend den voorrang heeft genoten. [1]

Ik geef hierbij een transcriptie en de vertaling benevens de verklaring van die spreekwoorden, die daarvan niet in het Maleisch zijn voorzien, naar aanleiding van hetgeen mij door mijn maleischen schrijver daaromtrent is medegedeeld. Ik doe dit om misverstand te voorkomen, daar men in Europa dikwerf dwaalt in de spelling, uitspraak en beteekenis der woorden. Is het hier reeds moeijelijk menig woord goed te verstaan, hoeveel te meer daar, waar men zich niet of hoogst zelden tot een Maleijer om inlichting kan wenden. Dit is dan ook de reden waarom in Maleische woordenboeken, zamengesteld in Europa, bij nog zoo hooggeroemde voorlichting, zulk eene menigte fouten voorkomt, dat de correctie alleen reeds een boekdeel zou ver-

[1] Op het punt dit naar Europa te zenden verneem ik; dat de heer Von Dewall, wien ik mijn voornemen had medegedeeld, daardoor is aangespoord, om ook eene verzameling van Mal. spreekwoorden te maken.

eischen lijviger dan zulk een woordenboek. Daarenboven kan men zich eenigzins voorstellen hoe mager de inhoud van die woordenboeken zijn moet, als men bedenkt, dat hij voor 't grootste gedeelte bestaat uit woorden, die men in enkele ten dienste staande handschriften en in gebrekkige en verouderde lexica heeft gevonden. En hoe weinig handelen die H. S. nog over de zaken des dagelijkschen levens. Meestal zijn het sprookjes, handelende over goden en geesten, vorsten en helden, prinsen en princessen, die reizen, bovennatuurlijke daden verrigten en dit met eten, drinken en mingenot afwisselen. Werken van eenigzins degelijken inhoud zijn weinig in getal.

Men noemt de Maleische taal arm, en zij is het ook, doch niet zoo als men zich dikwerf voorstelt, vooral niet wat haren woordenschat betreft. Dat zij ons voor afgetrokken begrippen vele malen geen woord kan aanbieden, heeft ze met alle talen van den Indischen Archipel, of liever van alle volken, die nog niet tot de hoogte van onze christelijke beschaving en ontwikkeling zijn opgeklommen, gemeen, maar men beoordeele toch vooral haren rijkdom of hare armoede niet naar de bestaande woordenboeken of den inhoud der gekende handschriften. Wanneer de Maleijers met elkander op de *balei-balei* zitten te keuvelen over allerlei onderwerpen uit het dagelijksche leven, zijn zij om geen woorden verlegen, en die gesprekken zouden, indien ze werden opgeteekend, onze bestaande woordenboeken vrij wat *bijvoegsels*, *vermeerderingen*, *verbeteringen* en *aanhangsels* verschaffen. De verzameling van spreekwoorden, die ik hier geef, kan daarvoor ten bewijze strekken.

Wat de spelling van het Maleisch geschreven met arabisch karakter aangaat, moet ik verschooning vragen voor de enkele fouten, die, tegen mijn wil daarin zijn geslopen. Eenmaal afgeschreven is het arabische schrift zeer moeijelijk te corrigeren. Ik hoop hierbij op de vriendelijke hulp van hem, die zich met de correctie der drukproeven zal willen belasten. De fout, die eenige malen terugkeert, is het verkeerde gebruik van de ا de و en de ى, waaraan de Maleijers zich altijd schuldig maken, hoe men zich daartegen ook verzet. [1]

Bij de transcriptie heb ik zoo weinig mogelijk vreemde teekens

[1] Aan dit verzoek is slechts ten deele door mij voldaan, daar het gebruik der genoemde letters zelfs in gesloten lettergrepen duidelijkheidshalve geschiedt. De corrector.

gebruikt, mij alleen tot de noodzakelijkste bepaald en mij door geen stelsels van anderen laten binden.

Hopende met deze verzameling iets te hebben bijgedragen tot de kennis eener zoo liefelijke taal, het Italiaansch van den Indischen Archipel, en tevreden met het nut en genoegen dat ze mij heeft verschaft, beveel ik haar in de welwillende belangstelling der beoefenaren van het Maleisch aan.

Riouw, 15 Februarij 1865.

H. C. Klinkert.

TRANSCRIPTIE EN VERTALING.

---

1. *Adapon manikam itoe djikalaoe di djatohkĕn kadalam lĕmbahan sa'kalipon nisljaja tiada akan hilang tjahjanja.*
Al laat men een juweel ook in een modderpoel vallen, zijn glans gaat zeker niet verloren.
Artinja: djikalaoe sa'orang jang bĕrasal baik itoe djikalaoe ia mĕskin ataw mĕndjadi hamba sa'kalipon maka tabiatnja dan kalakoewan dan tingkah lakoenja dan boedi bahasanja baik djoega adanja.
Beteekenis: al wordt iemand van goede afkomst ook arm of een dienstknecht, zoo blijven zijn inborst en gedrag en benemingen en manieren toch goed.

2. *Arang itoe djikalaoe di basoh dĕngan aĕr mawar sa'kalipon tiada akan poetih.*
Houtskool, al wordt zij ook met rozewater gewasschen, zal niet wit worden.
Artinja: orang jang djahat dan hina itoe djikalaoe kita bĕrboewat baik dan mĕngadjar padanja perkara jang moelia moelia dan djalan jang baik, maka sa'kaliannja itoe tiada di indahkĕn dan tiada djoega ia hĕndak mĕndjadi baik.
Beteekenis: een slecht en laag mensch, al doen wij hem goed en leeren hem kostelijke dingen en den goeden weg, zal dit alles niet achten noch goed willen worden.

3. *Jang di kĕdjar tiada dapat dan jang di kandoeng bĕrtjĕtjĕran.*
Het nagejaagde niet krijgen en wat gedragen wordt stort hier en daar bij beetjes uit. (Vrij vert. Wat men najaagt niet verkrijgen en wat men heeft intusschen verliezen.)

4. *Harapkĕn goentoer di langit aĕr di tampajan di tjoerahkĕn.*

Hopende op donder uit den hemel, het water uit het aarden vat gieten.

Artinja: sebab tama' akan pĕrkara jang banjak dan jang bĕsar itoe di boewangkĕnnja pĕrkara jang kĕtjil dan sa'dikit maka pada achirnja jang bĕsar itoe tiada di dapatinja dan jang kĕtjil itoepon hilang.

Beteekenis: door begeerte naar vele en groote dingen wordt door hem het kleine en weinige weg geworpen; zoo vindt hij ten laatste het groote niet, en gaat het kleine ook verloren.

5. *Adakah daripada tĕlaga jang djĕrnih itoe mĕngalir aĕr jang kĕroeh?*

Vloeit er wel troebel water uit een helder meer?

Artinja: adakah orang jang bangsawan dan orang baik-baik dan jang bĕrpĕladjaran itoe mĕngĕloewarkĕn pĕrkataän jang tiada baik dan jang kotor-kotor sapĕrti maki dan tjĕrĕwet [1] *dan pĕrkataän jang mĕnjakiti hati orang dan mĕmboewat kamarahan kapada orang?*

Beteekenis: Uit iemand van goede afkomst, een geschikt en wel onderwezen mensch, ooit slechte en vuile woorden, zoo als schelden en gesnater en woorden die iemands gemoed ergeren of hem toornig maken?

6. *Panas satahoen di hapoeskĕn oleh hoedjan sahari.*

De hitte van een jaar wordt weggevaagd door den regen van een dag.

Artinja: kabaikan bĕrtahoen-tahoen mĕndjadi tiada bĕrgoena sĕbab sakali sahadja poenja kadjahatan.

Beteekenis: de goede werken van vele jaren worden onnut door slechts ééne wandaad (lett. door de ondeugd van slechts ééne keer.)

7. *Apakah goena boelan tĕrang di dalam hoetan djikalaoe di dalam nagri alangkah baiknja.*

Wat nut het als de maan in 't bosch schijnt, zoo 't in de stad ware hoeveel beter zou dit zijn?

Artinja: apakah goenanja bĕrboewat dan mĕnoendjoekkĕn pakĕrdjaän jang bĕsar di nagri asing-asing djikalaoe di dalam nagri dan di hadapan adik kakak dan kaoem kaloewarga itoe alangkah baiknja?

Beteekenis: wat nut het groote werken te doen en te toonen in

---

[1] Volgens het Maleisch schrift (zie bl. 39) zoude de uitspraak moeten zijn *tjĕrèwèt.* Corrector.

vreemde landen? Indien men zulks in eigen land en voor broeders en zusters en verwanten deed, hoeveel beter zou dat zijn!

8. *Taboer bidjian di atas tasik tiada akan toemboeh.*
Zaad op een meer gestrooid zal niet opkomen.
Artinja: djikalaoe kita bĕrboewat baik pada orang lain jang tiada bĕrpĕngĕnangan mĕndjadi tĕrboewanglah kabĕdjikan kita itoe.
Beteekenis: Als wij goed doen aan anderen die er niet mede gediend zijn, dan worden onze weldaden als weg geworpen.

9. *Kalaoe kĕna tampar biar dĕngan tangan pakei tjintjin; kalaoe kĕna tĕndang biar dĕngan kaki jang pakei kasoet.*
Als men een klap in 't aangezigt krijgt, laat het met een hand zijn, waaraan een ring is; als men getrapt wordt, laat het wezen met een voet, die een schoen aan heeft.
Artinja: kalaoe di maki orang, biarlah orang baik-baik mĕmaki, dan kĕna poekoel pon biarlah orang jang bĕrasal dan baik.
Beteekenis: als men gescholden wordt, laat het een behoorlijk mensch zijn, die scheldt, en als men slaag krijgt, laat het dan ook wezen van een voornaam en goed persoon.

10. *Mati-mati mandi biar basah; mati-mati berdawat biarlah hitam.*
Als men goed (of tot verzadiging toe) heeft gebaad, laat men dan nat zijn, en als men genoegzaam inkt heeft gebruikt, laat het dan zwart wezen.
Artinja: mati-mati bĕrboewat baik barang soeatoe, ataw baik ataw djahat, biarlah sampei-sampei, djangan sa'kĕrat djalan sahadja.
Beteekenis: het een of ander goeds geheel en al doen, hetzij goed, hetzij kwaad, laat het ten volle zijn, niet slechts een stukje van den weg.

11. *Kalaoe mĕnjĕbrang soengei, biar di tĕlan oleh boewaja, tĕtapi djanganlah di pagoet oleh ikan kĕtjil-kĕtjil.*
Als men eene rivier doorwaadt, laat men dan door een krokodil ingeslikt, maar niet door de kleine visschen (het vleesch van 't lijf) gebeten worden.
Artinja: kalaoe kita soedah bĕrboewat salah, biarlah radja ataw orang bĕsar-bĕsar mĕnghoekoemkĕn, tĕtapi djangan di maki dan di nista oleh orang kĕtjil-kĕtjil.
Beteekenis: als we eene fout begaan hebben, laat de vorst of de aanzienlijken ons oordeelen, maar laat ons niet door den geringen man worden gescholden en verguisd.

12. *Kalaoe langit hĕndak mĕnimpah boemi, bolehkah di tahankĕn dĕngan tĕloendjoek?*
Als de hemel op aarde wil vallen, kan hij door een' wijsvinger worden tegengehouden?
Artinja: kalaoe radja-radja ataw orang bĕsar-bĕsar hĕndak mĕnganiajakĕn hambanja, bolehkah di tahankĕn oleh sa'orang kĕtjil?
Beteekenis: als vorsten of grooten of heeren hunne dienaren willen onderdrukken, kan de kleine man dat weerhouden?

13. *Hoedjan berbalik kalangit.*
De regen keert weer naar den hemel.
Artinja: orang kaja ataw orang bĕrkoewasa itoe datĕng mĕminta toeloeng pada orang mĕskin dan jang lĕmah.
Beteekenis: een rijke en magtige komt hulp vragen bij een arme en zwakke.

14. *Tĕloendjoek djoega mĕnjoetjoek mata; pagar djoega mĕmakan padi.*
Zelfs de wijsvinger steekt oogen uit; zelfs de heining eet rijst.
Artinja: orang jang di pĕrtjajai dan jang di harap djoega mĕmboewat aniaja ataw mĕndatĕngkĕn djahat.
Beteekenis: zelfs de mensch, dien men vertrouwt en op wien men hoopt, verdrukt en brengt onheil aan.

15. *Saperti harimaoe mĕnoendjoekkĕn bĕlangnja; sapĕrti doerian mĕnoendjoekkĕn pangsanja.*
Gelijk een tijger zijne vlekken vertoont, gelijk eene doerianvrucht hare vakken laat zien.
Aanm. Men kan aan den buitenkant der doerian-vrucht aan hare naden zien waar de vakken inwendig zich van elkander scheiden.
Artinja: pĕrkataännja sĕndiri dan kalakoewannja djoega mĕnoendjoekkĕn pĕrboewatan djahat dan baik-baiknja.
Beteekenis: zijne eigene woorden en ook zijne gedragingen toonen zijne slechte en goede daden.

16. *Sapĕrti harimaoe mĕnjĕmboenjikĕn koekoenja.*
Gelijk een tijger zijne nagels verbergt.
Artinja: sa'orang jang pandei, lagi kaja, di sĕmboenjikĕn kapandeijannja dan kamoeliaänja.
Beteekenis: een kundig en rijk man zijne kunde en uitnemendheid verbergende.

17. *Doedoek sapĕrti koetjing; mĕlompat sapĕrti harimaoe.*

Zitten als eene kat; springen als een tijger.

Artinja: sa'orang pĕndiam, lagi kalihatan tĕrlaloe bodoh, tĕtapi ada koetikanja tĕrlaloe pandei dan gadoeh.

Beteekenis: een zwijger, die bovendien er zeer dom uitziet, maar die tijden heeft waarop hij zeer knap en luidruchtig is.

18. *Kalaoe oelar menjoesoer akar bolehkah hilang bisanja?*

Als een slang langs een wortel strijkt, gaat daardoor zijn gif verloren?

Artinja: djikalaoe orang moelia ataw kaja itoe mĕrĕndahkĕn dirinja pada orang mĕskin ataw hina, adakah koerang kamoeliaännja ataw kakajaänja?

Beteekenis: als een voornaam of groot man zich nederbuigt tot de armen of geringen, vermindert daardoor zijne voornaamheid of grootheid?

19. *Karbaoe poenja soesoe, sapi poenja nama.*

De melk is van den buffel, den naam heeft de koe.

Artinja: barang soeatoe sakĕdar nama sahadja dia poenja, tĕtapi orang lain mĕndapat faëdahnja.

Beteekenis: van het een of ander heeft hij slechts zooveel als den naam, doch anderen hebben er het voordeel van.

20. *Daoennja djatoh mĕlajang, boewahnja djatoh kapangkal djoega.*

De bladeren vallen zwevende, de vruchten echter aan den voet van den stam.

Artinja: orang jang tiada bĕrbangsa dan jang tiada katahoeän kadjadiannja itoe, djikalaoe bagimana sa'kalipon baiknja ataw banjak kapandeijannja, maka sa'kali ta' sa'-kali di oendjoekkĕnnja djoega.

Beteekenis: iemand van geen aanzienlijk geslacht en wiens afkomst onbekend is, al is zijne goedheid ook nog zoo groot of zijn zijne kundigheden nog zoo vele, den een of anderen keer zal hij zulks toch doen blijken.

21. *Djikalaoe sa'tjawan aĕr tawar di toewangkĕn kadalam laoet, bolehkah aĕr laoet itoe mĕndjadi tawar?*

Als een kopje zoet water in de zee gegoten wordt, kan de zee daardoor zoet worden?

Artinja: djikalaoe sa'dikit pĕngadjaran sahadja di bĕri kapada orang bodoh ataw djahat bolehkah ia mĕndjadi pandei ataw baik?

Beteekenis: als slechts een weinig onderrigt gegeven wordt aan een dom of slecht mensch, kan hij daardoor wijs of goed worden?

22. *Bahasa itoe tiada di djoewal ataw di bëli.*
De taal wordt niet verkocht noch gekocht.
Artinja: përkataän jang baik itoe di këloewarkën dëngan tiada bëlandja, djikalaoe baik këloewarnja baiklah djawabnja.
Beteekenis: goede woorden worden zonder onkosten geuit; zoo hun naar buiten komen goed is, zal ook het wederwoord goed zijn.

23. *Pënjoe itoe bërtëlor bëriboe-riboe, sa'orang pon tiada tahoe, tëtapi ajam bërtëlor sa'bidji, pëtjah sa'boewah nagri.*
De schildpad legt duizende eijeren en niemand weet het; de hen legt er slechts één en 't wordt in heel eene stad bekend (letterl. geheel eene stad breekt er van).
Artinja: orang bësar-bësar ataw orang kaja-kaja itoe bërboewat barang soeatoe ataw mëndapat oentoeng bësar, sa'orang pon tiada tahoe, tëtapi kalaoe orang këtjil mëmboewat barang soeatoe ataw mëndapat oentoeng, nistjaja pëtjah sa'boewah nagri.
Beteekenis: als de grooten en aanzienlijken wat doen of groot voordeel behalen, weet niemand er iets van, maar als de kleine man iets verrigt of een gelukje heeft dan wordt het door geheel eene stad bekend.

24. *Sa'ekoer koemoen* [1] *di bënoea tjina dapat di lihat, tëtapi gadjah bërtëngkek di batang hidoeng tiada ia sëdar.*
Een insektje in het land van China kan hij zien, maar een olifant, op zijn neusbeen zittende, wordt hij niet gewaar.
Artinja: kalaoe orang lain mëmboewat sa'dikit djahat sahadja di djadikënnja bësar, tëtapi kadjahatannja sëndiri, maskipon bërapa bësar sakalipon, di sëmboenjikënnja dëngan sa'boleh-bolehnja.
Beteekenis: als andere slechts een weinig kwaads verrigten maakt hij het groot, maar zijn eigen kwaad, al is 't ook nog zoo groot, wordt door hem zooveel mogelijk verborgen.

25. *Harapkën anak, boeta mata sa'bëlah; harapkën tëman, boeta kadoewanja.*
Vertrouwen op een kind is blindheid aan één oog; vertrouwen op een kameraad is blindheid aan beide.
Artinja: kalaoe kita përtjaja akan orang baik-baik itoe ada sa'dikit aniajanja, dan kalaoe përtjaja orang djahat itoe apa lagi?

---

[1] In N°. 142 is de transcriptie *koeman*. Corrector.

Beteekenis: als wij vertrouwen op een goed mensch, zoo is er eenig leed bij, hoeveel te meer als we op een ondeugd ons vertrouwen stellen.

26. *Takoetkĕn toema di boewangkĕn kain dari badan.*
Uit vrees voor luizen het kleed van 't lijf werpen.
Artinja: sĕbab takoet akan bahaja jang kĕtjil maka di boewangkĕnnja kaoentoengannja jang bĕsar-bĕsar itoe.
Beteekenis: uit vrees voor een klein onheil wordt door hen zijn groot geluk verworpen.

27. *Sĕbab bĕrkalahi dĕngan pĕrigi achirnja mati dahaga.*
Door met den put te twisten ten laatste van dorst sterven.
Artinja: oleh sĕbab maloe hĕndak toendoek kapada orang jang mĕmĕliharakĕn dia, achirja mendjadi hilang kaoentoengannja.
Beteekenis: door niet te willen buigen voor den man die hem onderhoudt, gaat ten laatste zijn voordeel verloren.

28. *Orang jang mĕnoenggoe pĕrigi itoe bolehkah ia mati dahaga?*
Kan hij, die den put bewaakt, wel van dorst sterven?
Artinja: orang jang mĕmĕgang wang ataw barang sa'bageinja, bolehkah ia kapoetoesan bĕlandja ataw tiada dapat makan?
Beteekenis: kan hij, die geld of iets dergelijks beheert, wel ten einde geld geraken of niet te eten krijgen?

29. *Gadjah sama gadjah bĕrdjoewang, pĕlandoek mati di tĕngah-tĕngah.*
De eene olifant vecht met den ander, het dwerghert sterft in hun midden.
Artinja: orang bĕsar-bĕsar dĕngan orang bĕsar-bĕsar itoe bĕrkalahi, orang-orang kĕtjil itoe mati sama tĕngah.
Beteekenis: de grooten twisten met de grooten, de kleine man sterft in hun midden.

30. *Mati gadjah tiada dapat boelalei, mati harimaoe tiada dapat bĕlangnja.*
De olifant sterft en de snuit wordt niet gevonden; de tijger sterft en zijne vlekken vindt men niet.
Artinja: tahoe mĕmboewat pakĕrdjaän jang djahat dan tahoe mĕnjĕmboenjikĕn dan mĕnghilangkĕn dia.
Beteekenis: het kwade weten te doen en het weten te verbergen of te doen verdwijnen.

31. *Sapĕrti kapak mĕnjĕlam balioeng.*

Gelijk een bijl duikt naar een dissel.
Artinja: jang di soeroeh pon tĕnggĕlam dan jang di soeroeh panggil akan dia itoepon tĕnggĕlam.
Beteekenis: en die uitgezonden is blijft weg, en die gestuurd wordt hem te roepen komt ook niet weer boven water. (letterl. die uitgezonden is zinkt en die gestuurd wordt om hem te roepen zinkt ook).

32. *Gĕtah di angkat koeran pon tiba.*
Aanmerking. Met alle mogelijke navraag is het mij hier nog niet gelukt de beteekenis der woorden *gĕtah* en *koeran* te weten te komen. Ik heb dit spreekwoord letterlijk overgeschreven, hoewel ik veronderstel, dat het eerste woord fout gespeld is en ݢتا *gĕta*, een soort van zetel of zitbank voor aanzienlijken, moet wezen. Maleijers van *Pĕnjĕngat*, door mij geraadpleegd, houden *koeran* voor een of ander gereedschap uit de huishouding, maar konden niet zeggen welk. Zij veronderstellen dat dit spreekwoord van de oostkust van het Maleisch Schiereiland afkomstig is en het woord *koeran* daar wel zou worden verstaan. Ik ben niet in de gelegenheid de waarheid van die bewering te onderzoeken. Is hunne veronderstelling gegrond dan zou de vertaling zijn: Bij het wegnemen van de zitbank komt de *koeran* (een zeker gereedschap? dat zoek was) voor den dag.
Artinja: barang soeatoe pĕrkara jang bĕrgoena itoe soedah habis, baharoelah di kahĕndaki orang, ataw makanan soedah habis, baharoelah orang lain hĕndak datĕng makan.
Beteekenis: de een of andere nuttige zaak is afgeloopen, dan krijgt men pas begeerte daarnaar; of: het eten is op, dan pas wil een ander komen eten.

33. *Sapĕrti goenting makan di hoedjoeng*
Gelijk de schaar snijdt aan de punten.
Artinja: sa'orang jang tiada di sangka, tĕtapi dĕngan sĕmboenji-sĕmboenji dan pĕrlahan di lakoekĕnnja pĕrboewatannja.
Beteekenis: iemand, van wien het niet gedacht wordt, maar die (toch) stilletjes en langzaam zijne daden verrigt.

34. *Roesak ragi di boewat tapei.*
De gist bederft als er tapei van gemaakt wordt.
Aanmerking. De zin van dit spreekwoord is moeijelijk zonder omschrijving terug te geven. *Tapei* is eene versnapering, die bereid wordt uit kleefrijst (*poeloet*) door die eerst boven

den wasem van heet water te gaan koken, nadat ze is bekoeld met gist te vermengen, dan in kleine hoeveelheden ter grootte van een mondvol te verdeelen, elk deel afzonderlijk in pisang-blad te wikkelen en zoo droog in eene pot gedurende twee etmalen te laten gisten. Deze *tapei* heeft dan een zoeten wijnsmaak en is, even als het vocht, dat zich daaruit heeft afgescheiden eenigzins bedwelmend. De kleur van dit vocht is als die van witte brandewijn. De bereiding moet met de grootste omzigtigheid geschieden; want één droppeltje regenwater of één korreltje zout of de onzuivere adem van de bereidster doet de gisting totaal mislukken. Met deze in alle deelen juiste opgave gelieve men te vergelijken de verklaringen, die in de Maleische woordenboeken van *tapei* worden gegeven en men zal verbaasd staan over de onjuistheid en onvolledigheid daarvan. Zooals dit spreekwoord hier is opgegeven is het min verstaanbaar. Duidelijker zou het zijn (en dit is ook geheel de bedoeling) als er stond: *Sapĕrti roesak ragi tatkala di boewat tapei.* Hiervoor pleit zeer de opgave der beteekenis in het Maleisch, die hier volgt:

Artinja: roesaklah nama jang baik itoe oleh sĕbab perboewatan djahat jang sa'dikit itoe.

Beteekenis: een goede naam bederft door een weinig slechte daden.

35. *Sĕbab nila sa'titik roesak soesoe sa'bĕlanga.*

Door één droppel indigo bederft een geheele pot met melk.

Artinja: sĕbab pĕrboewatan djahat jang sa'dikit itoe roesaklah kabĕdjikan jang banjak-banjak itoe.

Beteekenis: door een weinig slechte daden bederven vele goede werken.

36. *Takoet titik laloe toempah.*

Uit vrees voor spatten overgaan tot storten.

Artinja: sĕbab takoet roegi jang sa'dikit itoe achirnja mĕndjadi roegi banjak sa'kali.

Beteekenis: uit vrees voor een weinig verlies wordt ten laatste zeer veel nadeel geboren.

37. *Di boewat dĕngan karĕna Allah mĕndjadi moerka Allah.*

Gedaan om Godswil verwekt Gods toorn.

Artinja: barang soeatoe pakĕrdjaän di boewat dĕngan niat jang baik, kamoedian datĕnglah djahat.

Beteekenis: het een of ander werk wordt met goede bedoeling verrigt, doch daarna komt er kwaad uit voort.

38. *Indah chabar dari roepa.*
De tijding is schooner dan de gedaante.
Artinja: chabar itoe tĕrlĕbeh indah daripada roepanja jang soenggoeh soenggoeh.
Beteekenis: het gerucht is schooner dan de wezenlijke gedaante er van.

39. *Angkat batang kĕloewar tjatjing gĕlang-gĕlang.*
Ligt de rottende boomstam op en de aardwormen komen voor den dag.
Artinja: djakalaoe di katakĕn kapada orang nistjaja sa'kalian kadjahatannja dan maloenja di kĕtahoeï orang.
Beteekenis: als het iemand gezegd wordt dan weet men voorzeker al zijne ondeugden en zijne schande.
Aanmerking. Deze zin is niet zeer duidelijk, doch de bedoeling van den schrijver kan men gemakkelijk raden.

40. *Di tĕpok aĕr di doelang tĕpĕrtjik moeka sĕndiri djoega.*
Wordt het water in een houten schotel geklopt dan wordt (des kloppers) eigen aangezigt ook bespat.
Artinja: djikalaoe di tjaritĕrakĕn hal anak istri kita poenja kasalahan kapada orang lain, nistjaja kita djoega mĕndapat maloe, sĕbab soedah di kĕtahoeï orang akan rahasia itoe.
Beteekenis: als de fouten van onze vrouw en kinderen worden verteld aan anderen, dan krijgen wij voorzeker ook schande, door dat men die (onze) geheimen weet.

41. *Oekoer badjoe di badan sĕndiri.*
Het baadje (en niet *baaitje* zoo als Siegenbeek en Weiland verkeerdelijk opgeven) meten aan eigen lijf.
Artinja: barang soeatoe jang ia soedah biasa bĕrboewat maka dĕmkianlah pada sangkanja pada orang lain pon boleh djadi dĕmkian.
Beteekenis: het een of ander, dat hij gewoon is te verrigten, denkt hij dat juist zóó ook bij anderen kan geschieden.

42. *Sa'pĕrti tjintjin dĕngan pĕrmata;*
Sa'pĕrti radja dĕngan mantri;
Sa'pĕrti soesoe dĕngan sakar;
Gelijk de ring met het juweel.
Gelijk de vorst met de ministers.
Gelijk melk met suiker.
Artinja: barang soeatoe pakĕrdjaän jang sa'toedjoe dan sa'-patoet dan jang bĕrpatoetan soeatoe dĕngan soeatoe.

Beteekenis: eenig werk, waarvan het eene met het andere overeenkomt en overeenstemt en het eene bij het andere behoort.

43. *Sĕbab bahasa mĕnoendjoekkĕn bangsa.*

Aan de taal kent men het volk.

Artinja: pĕrkataän jang haloes itoe mĕnoendjoekkĕn bangsa baik, dĕmkian lagi bahasa djahat.

Beteekenis: beschaafde woorden duiden goed volk aan, zoo ook slechte taal (het tegenovergestelde).

44. *Oelar di poekoel, djangan mati; kajoe di tangan djangan patah dan tanah pon tjatjat djangan.*

Wordt de slang geslagen, laat het niet zijn ten doode; laat het hout in de hand niet breken en laat ook de grond geene gebreken hebben.

Aanm. Deze vertaling is volgens mijn schrijver. Ik zou liever vertalen: laat de grond niet besmet wezen, nam. met het bloed van den slang.

Artinja: djikalaoe sa'orang mĕngadjar akan sa'orang ataw bĕrkata kapada sa'orang, biarlah dĕngan lĕmah lĕmboet, lagi dĕngan moeka jang manis sĕrta boedi bahasa jang haloes, sopaja djangan mĕndjadi hati orang sakit.

Beteekenis: indien men iemand onderwijst of met iemand spreekt, laat het met zachtheid en met een vriëndelijk gelaat en fijne manieren geschieden, opdat iemands hart niet verbitterd worde.

45. *Djangan di gĕnggam sapĕrti bara, rasa hangat di lĕpaskĕn.*

Laat het niet in de vuist gehouden worden als eene kool vuurs, bij 't voelen der warmte wordt het los gelaten.

Artinja: djanganlah mĕmboewat barang soeatoe waktoe sĕnang sahadja, maka tatkala datĕng soesahnja tiada maoe.

Beteekenis: doe niet het een of ander alleen bij eene goede gelegenheid en als de moeijelijkheden komen dan niet willen.

46. *Tiap-tiap boesoek mĕrĕwap djoega adanja.*

Elke bedorvene zaak wasemt ook uit (doet haren stank opstijgen).

Artinja: tiap-tiap kadjahatan itoe dapat tiada akan di kĕtahoeï orang djoega adanja lambat laoen.

Beteekenis: het kan niet missen of elk bijzonder kwaad zal ten langen laatste door de menschen geweten worden.

47. *Bangkei gadjah bolekkah di toetoep dĕngan njiroe?*

Kan ook het kreng eens olifants bedekt worden met eene rijstwan?

Artinja: barang soeatoe rahasia jang bĕsar itoe bolehkah di toetoep dĕngan pĕrkara jang kĕtjil-kĕtjil itoe?

Beteekenis: kan ook het een of ander groote geheim bedekt worden met kleine zaken?

48. *Sĕbab boewah kakĕnalan pohonnja.*

Aan de vrucht wordt de boom gekend.

Artinja: barang soeatoe sĕbab pĕrkataän itoe dapat di kĕtahoeï akan dia orang baik ataw orang djahat.

Beteekenis: (In) een of ander aan de woorden kan het ten opzigte van hem geweten worden (of hij) een goed of slecht mensch is.

49. *Aĕr di tĕtak tiada akan poetoes.*

Water, gehouwen wordende, zal niet breken.

Artinja: orang anak bĕranak ataw saoedara bĕrsaoedara bagimanapon ia bĕrmoesoeh kĕmoedian kĕlak ia bĕrdamei djoega.

Beteekenis: hoe ook ouders en kinderen of broeders en zusters elkander vijandig zijn, daarna zullen zij weder vrede maken.

50. *Sa'pĕrti koetjing di atas tèmbok.*

Als eene kat op den muur.

Artinja: barang soeatoe pakĕrdjaän jang tiada tĕntoe barangkali ini, barangkali itoe.

Beteekenis: het een of ander werk, dat niet zeker is, mogelijk dit, mogelijk dat.

Aanm. De zin van dit spreekwoord is minder duidelijk opgegeven. Het is ontleend aan de wijze waarop eene kat op een muur zit, alsof zij in onzekerheid verkeerde wat te doen en daarover in alle deftigheid nadenkt. Bij haar wordt een mensch vergeleken van wien wij zeggen: hij zit met zijne ziel onder den arm.

51. *Sa'pĕrti ikan dalam bĕlat.*

Als een visch in een fuik.

Artinja: dalam tĕmpat jang soempit ataw dalam hoekoem orang tiada boleh kita mĕmboewat barang kahĕndak kita sĕndiri.

Beteekenis: in eene bekrompene plaats of onder het gebied van menschen kunnen wij onzen wil niet ten uitvoer brengen.

52. *Potong hidoeng roesak moeka.*

(Vrij vert.) Die zijn neus schendt, schendt zijn aangezigt.
Artinja: djikalaoe di njatakĕn pada orang kasalahan anak istri kita, nistjaja kita sĕndiri djoega mĕndapat maloe.
Beteekenis: als aan anderen de fouten van onze vrouw en kinderen worden geopenbaard dan krijgen wij zelf voorzeker ook schande.

53. *Limpar batoe sĕmboenjikĕn tangan.*
Met steenen gooijen en de hand verbergen.
Artinja: di soeroehkĕn mĕmboewat barang soeatoe akan tĕtapi ia mĕnjĕmboenjikĕn dirinja sopaja djangan di kĕtahoei orang.
Beteekenis: het een of ander wordt (door hem) bevolen te doen, maar hij verbergt zich zelven, opdat het niet door de menschen geweten worde (dat hij de bewerker is).

54. *Bĕlakang parang lagi djikalaoe di asah nistjaja tadjĕm.*
Zelfs de rug van een hakmes, als hij geslepen wordt, zal zeker scherp zijn.
Artinja: djikalaoe orang bodoh dan orang jang tiada bĕrkahĕndak sa'kalipon, djikalaoe di adjar dan di asoeh pada tiap-tiap hari, nistjaja mĕndjadi tjĕrdik dan tahoe dan maoe.
Beteekenis: indien een dom en zeer onwillig mensch iederen dag onderwezen en opgevoed wordt, zoo zal hij zeker bij de hand en kundig en willig worden.

55. *Sapĕrti monjet mĕndapat boenga.*
Zoo als een aap die bloemen vindt.
Artinja: barang jang indah-indah itoe dapat katangan orang jang bodoh, maka dĕngan sabĕntar djoega di roesakkĕn.
Beteekenis: kostbare zaken, in handen van domme menschen gekomen, worden in één oogenblik bedorven.

56. *Sapĕrti roesa masok kampoeng.*
Gelijk een hert komt in eene buurt.
Artinja: adapon orang, jang tiada pĕrnah masok kadalam madjĕlis ataw pakĕrdjaän, nistjaja tjĕngkoeng[1] *djoega.*
Beteekenis: iemand die nooit in eene vergadering of eene betrekking is geweest zal zeker verlegen zijn (als hij pas daarin komt).

57. *Aĕr sama aĕr kĕlak mĕndjadi satoe, sampah itoe katĕpi djoega.*
Water met water zal spoedig één worden; het vuil (drijft) toch naar den kant.

---

[1] De text heeft چڠکڠ Corrector.

Artinja: orang bĕsar-bĕsar dĕngan orang bĕsar-bĕsar ataw bĕrbangsa mĕndjadi satoe, orang kĕtjil ataw bangsa lain tĕrboewang djoega.

Beteekenis: grooten met grooten of aanzienlijken worden het eens, de kleine man of iemand van een ander geslacht is toch verworpen.

58. *Bĕrapa bĕrat mata mĕnĕntang bĕrat djoega bahoe mĕmikoel.*

Hoe zwaar het oog het aanziet, zwaar inderdaad is het voor den dragenden schouder.

Artinja: tiada soesah kapada orang jang mĕmandang ataw hĕndak mĕmbĕri ichtiar, soesah djoega kapada orang jang mĕngĕrdjakĕn.

Beteekenis: 't is niet moeijelijk voor iemand, die toekijkt, of die teregtwijzingen wil geven, wèl is het moeijelijk voor hem, die het ten uitvoer brengt.

59. *Satoe di tĕtak sa'poeloeh rĕbah,*

Één wordt gehouwen, tien vallen om.

Artinja: di katakĕn kapada sa'orang akan tĕtapi orang banjak jang kĕna dan jang mĕrasa sakit hati.

Beteekenis: tot één mensch wordt er over gesproken, doch vele menschen worden geraakt en gevoelen ergernis.

60. *Koerang-koerang boeboer, lĕbih-lĕbih soedoe.*

Hoe minder pap, hoe meer lepels.

Artinja: koerang-koerang orang jang bĕrkoewasa dan kapala itoe mĕmbĕri hoekoem atan bĕrkata, tĕrlĕbih-lĕbih poela orang jang di bawahnja itoe.

Beteekenis: hoe minder magtigen en hoofden bevelen geven of spreken, zooveel te meer de lieden, die onder hen zijn.

61. *Di gĕnggam takoet mati, di lĕpaskĕn takoet tĕrbang.*

In de vuist gehouden vreezen (dat hij) dood gaat, los gelaten vreezen (dat hij) weg vliegt.

Artinja: hĕndak di boewang takoet roegi, dan hĕndak di taroh takoet mĕndapat tjilaka.

Beteekenis: zoo 't weg geworpen wordt verlies vreezen en zoo 't behouden wordt vreezen een ongeluk te krijgen.

62. *Sapĕrti tikoes djatoh kabĕras.*

Gelijk eene rot op de rijst valt.

Artinja: Makan minoem tiada bĕrkira-kira dan bĕlandja pon tiada bĕrtahan-tahan, mĕlainken dĕngan mewa sahadja.

Beteekenis: eten en drinken zonder maat, en de kosten niet kunnen dragen, behalve dit, alles slechts in overdaad.

63. *Ada goela, adalah sĕmoet.*

Is er suiker dan zijn er mieren.

Artinja: barang di mana ada makanan ataw wang ataw mĕndapat oentong, maka di sanalah banjak orang bĕrkampoeng.

Beteekenis: waar eten of geld is of voordeel verkregen wordt, daar vergaderen veel menschen.

64. *Saperti kain chasa di atas doeri.*

Gelijk fijn katoen op doornen.

Artinja: barang soeatoe pĕrkara jang tĕrlaloe soesah di dapati ataw hĕndak mĕngĕloewarkĕn dia, maka hĕndaklah dĕngan pĕrlahan dan dĕngan sabar sangat, sopaja djangan mĕndjadi roesak ataw hilang sa'kali.

Beteekenis: de eene of andere zaak, die te moeijelijk is om te verkrijgen of om uit te brengen, laat die langzaam en met zeer veel geduld (geschieden), opdat zij niet bedorven worde of geheel en al verloren ga.

Aanm. De bedoeling van deze spreekwijze is: gelijk zeer fijn katoen, dat toevallig op doornstruiken is teregt gekomen, niet dan langzaam en met veel geduld daarvan is af te krijgen zonder te scheuren, zoo dient men ook geduld te gebruiken bij moeijelijk te verkrijgen zaken, die door overijling en geweld zouden bedorven worden of verloren gaan

65. *Sapĕrti kambing di koeliti.*

Als een schaap dat gevild wordt.

Artinja: njawa kĕloewar dari badan, ataw barang soeatoe jang tĕrlĕbih sangat sakit di kĕloewarkĕn, ataw jang tĕrlĕbih soesah mĕndapat, ataw jang tĕrlĕbih soesah di kĕrdjakĕn.

Beteekenis: (dit wordt gezegd) van de ziel, het ligchaam verlatende; of het een of ander dat uitermate pijnlijk om uit te halen (naar buiten te brengen), of zeer moeijelijk te verkrijgen, of uiterst moeijelijk uit te voeren is.

66. *Moeloet di soewap pisang, pantat di kait oenak.*

De mond gestopt met pisang-vrucht, de anus gestoken met een doorn.

Artinja: sa'orang bĕrkata di hadapan kita dĕngan pĕrkataän manis, akan tĕtapi di bĕlakang di oempatnja ataw di boewatkĕnnja pakĕrdjaän jang mĕndatĕngkĕn bahaja dan sa'bageinja.

Beteekenis: (als) iemand in onze tegenwoordigheid zoete

woorden spreekt, doch achter (onzen rug) door hem wordt gelasterd of eene daad verrigt, die onheil aanbrengt en wat dies meer zij.

67. *Sĕbab tiada tahoe mĕnari, di katakĕn lĕmbab.*

Omdat (hij) niet dansen kan zegt (hij) 't is modderig.

Aanm. De Maleijers dansen niet zoo als wij in besloten vertrekken of danszalen, maar in de open lucht op den naakten grond. Als de grond week en modderig is behoort hun dansen tot de onmogelijkheden, daar het hoofdzakelijk bestaat in een aanhoudend trappen en stampen met de voeten.

Artinja: Sĕbab tiada ia tahoe mĕmboewat pakĕrdjaän itoe dan sa'bageinja di katakĕnnja pĕrkakasannja tiada baik, atau tĕmpatnja, ataw waktoenja tiada bĕtoel dan tiada baik.

Beteekenis: daar hij het werk of iets van dien aard niet doen kan, zegt hij dat de werktuigen niet deugen, of dat de plaats of het tijdstip niet juist en niet goed is.

68. *Habis oempan keroeng-keroeng tiada dapat*

Al het aas is op en men krijgt het vischje (dat keroeng-keroeng genoemd wordt) niet.

Artinja: habis barang samowa di bĕrikĕn, akan tĕtapi apa jang di kahĕndaki itoe tiada dapat.

Beteekenis: al de zaken zijn weg geschonken, doch hetgeen verlangd werd, wordt niet verkregen.

69. *Di tating sapĕrti minjak jang pĕnoh.*

(Vrij vert.) Op de handen gedragen als eene pot vol olie. (Letterl. als olie die vol is.)

70. *Sapĕrti mĕnioep api di atas aĕr.*

Gelijk vuur aanblazen op 't water (een brandend hout, dat op 't water drijft, met blazen aanhouden).

Artinja: di pĕliharakĕn sapĕrti mĕmĕliharakĕn djiwanja, dĕngan tiada sa'dikit pon bĕrkoerang apa-apa.

Beteekenis: onderhouden worden zoo als (men) zijne ziel onderhoudt, zonder dat er iets, al ware 't ook een weinig, aan ontbreekt.

71. *Bĕrapa pandjang landjoer bagitoelah salimoet.*

Zoo lang als de statuur des ligchaams is, zoo lang zij ook de deken.

Artinja: barang apa pĕrboewatan, jang kita hĕndak pĕrboewat itoe, hĕndaklah bĕrkĕdar; djikalaoe mĕskin, tjara mĕskin, djikalaoe kaja, tjara kaja, sopaja sĕlamat.

Beteekenis: welk werk wij ook willen verrigten, laat het

naar onzen stand zijn; zijn wij arm, op de wijze der armen, zijn wij rijk, op de wijze der rijken, opdat het ons welga.

72. *Djaoeh baoe boenga, dĕkat baoe tahi.*

Van verre bloemengeur, van nabij drekstank.

Artinja: tĕrlĕbih baik bĕrkasih kasihan ataw bĕrsahabat dari djaoeh dari pada bĕrdĕkat dĕkat itoe, dapat tiada adalah barang pĕrkara jang mĕndatĕngkĕn bĕrsakit-sakitan hati.

Beteekenis: 't is veel beter elkander lief te hebben en met elkander bevriend te zijn van verre dan van nabij; (in 't laatste geval) kan 't niet missen of er is iets dat van weêrskanten misnoegen doet ontstaan.

73. *Bintang di langit dapat di bilang, tĕtapi arang di moeka tiada sĕdar.*

De sterren aan den hemel kunnen geteld worden, maar van het koolzwart in 't aangezigt is men onbewust.

Artinja: bĕbĕrapa kadjahatan orang jang djaoeh sa'kalian dapat di lihatnja dan di bilangnja dan di kĕtahoeïnja, akan tĕtapi kadjahatannja sĕndiri tiada tahoe dan sĕdar.

Beteekenis: De vele ondeugden van lieden, die verre zijn, kunnen alle door hem gezien, geteld en geweten worden, maar zijne eigene ondeugden weet en beseft hij niet.

74. *Toelakkĕn tangga, kaki bĕrajoen.*

Zoo de ladder weg gestooten wordt, slingeren de beenen.

Artinja: di toelakkĕn barang soeatoe, jang mĕndatĕngkĕn faidah, kamoedian kĕlak soesah akan datĕng.

Beteekenis: als het een of ander, dat nut aanbrengt, wordt weg gestooten zal spoedig daarna de moeite komen.

75. *Tahoe makan, tahoe mĕnjimpan.*

Weten te eten, weten te bewaren.

Artinja: apabila soedah mĕmboewat djahat, maka hĕndaklah ia tahoe mĕnoetoep akan dia.

Beteekenis: Als hij kwaad gedaan heeft, laat hij weten het te bedekken.

76. *Boewajan pon di gontjang, anak pon di tjoebit.*

De wieg wordt wel bewogen, (maar) het kind wordt ook geknepen.

Artinja: pakĕrdjaän moeka-moeka kapada sa'orang di tĕgahkĕn dan kapada sa'orang di soeroehkĕn, mĕndjadilah bĕrkalahi.

Beteekenis: oogendienst, (een werk om iemands gunst te winnen) bij den eenen mensch tegengegaan en den anderen bevolen, veroorzaakt twist.

De volgende spreekwoorden zonder verklaring van het Maleisch.

77. *Itik di adjar bĕrĕnang.*
Eene eend wordt zwemmen geleerd.
Aanm. dit is hoogst waarschijnlijk geen zuiver Maleische spreekwijze, maar uit het Javaansch overgenomen door Maleijers, die veel met Javanen verkeeren. In de taal luidt het ꦧꦺꦧꦺꦏ꧀ꦢꦶꦮꦸꦫꦸꦏ꧀ꦔꦼꦭꦔꦶ꧈ *bèbèk di woeroek ngĕlangi* en de beteekenis daarvan vindt men opgegeven in de Jav. zamenspraken door C. F. Winter Sr., II deelen, pag. [illegible] n°. [illegible]

78. *Orang jang tanam pokok nioer*[1] *tĕrkadang-kadang tiada makan boewahnja.*
Hij, die kokospalmen plant, eet dikwerf daarvan de vruchten niet.
Aanm. Omdat het bij de gewone soort meestal zeven jaren duurt eer zij vrucht dragen. Dit spreekwoord wordt gebruikt als men van lieden spreekt, die iets nuttigs tot stand hebben gebragt, waarvan anderen met de voordeelen gaan strijken.

79. *Adakah aĕr jang pĕnoh didalam tong itoe bĕrkotjak, mĕlainkĕn aĕr jang satĕngah tong itoe djoega jang bĕrkotjak.*
Schudt ook het water in een vollen emmer? Integendeel, het water in een half vollen emmer is het dat schudt.
Aanm. Dit spreekwoord wordt gebruikt dan, wanneer wij zouden zeggen: Ledige vaten klinken het hardst. Het is ontleend aan het waterdragen, dat voor gemakkelijker gehouden wordt met volle emmers, daar de halfvolle te veel slingeren en schudden.

80. *Adapon harimaoe itoe di takoeti orang oleh sĕbab giginja maka djikalaoe tiada lagi giginja, apakah jang di takoetkĕn orang akan dia?*

---

[1] De text heeft نيور zoodat de uitspraak *njur* en dus eenlettergrepig zoude zijn. Corrector.

Den tijger vreest men om zijne tanden, maar zijn zijne tanden er niet meer, waarom zal men hem dan vreezen? Aanm. Dit spreekwoord wordt gebruikt van onderdrukkers gesproken, die, zoolang ze aan het bestuur zijn en de magt in handen hebben, worden gevreesd, doch, zoodra hun die magt ontnomen is, niet meer worden geteld.

81. *Api itoe pada tatkala kĕtjilnja, ija itoe kawan, apabila bĕsar mĕndjadi lawan.*

Het vuur, als het klein is, is onze vriend, als het groot is wordt het onze vijand.

Aanm. Dit wordt veelal toegepast op de driften en neigingen van het menschelijk hart.

82. *Oempama boewah kapajang; di makan mabok, di boewang sajang.*

't Is als met de kapajang-vrucht, wordt ze gegeten (dan wordt men) dronken; wordt ze weggeworpen, dat is jammer. Aanm. Dit wordt gezegd van iets dat te slecht is om gebruikt, en te goed om weggeworpen te worden.

83. *Orang mĕngantoek di soeroengkĕn bantal.*

Een slaperig mensch een kussen onder (het hoofd) schuiven. d. i. Den hoogmoed en eigen waan van domme lieden nog meer voedsel geven door ze te prijzen.

84. *Ambil patinja, boewangkĕn hampasnja.*

Het zetmeel er van nemen, de vezels er van weg werpen. D. i. van een zekere zaak het kwade verwerpen en het goede behouden.

Aanm. Deze spreekwijze is ontleend aan de vervaardiging van araroet en sagoe, waarbij het zetmeel uit de plantenvezels door uitwassching en drooging wordt verkregen.

85. *Apabila aĕr tĕnang, djangan di sangka tiada boewaja.*

Als het water stil is, laat dan niet gedacht worden, dat er geen krokodillen zijn.

D. i. al schijnt het uitwendig rustig en stil, zoo kan er toch wel gevaar bestaan.

86. *Bĕrpikirkĕn doesoennja itoe alam ini dan bilalang di sangkanja lang.*

Zij denken dat hun dorp de geheele wereld is en een sprinkhaan meenen zij een kiekendief te zijn.

87. *Balik bĕlakang, lain bitjara.*

Men keert zich om en anders zijn de woorden.

Aanm. Dit wordt gezegd van iemand, die in onze tegen-

woordigheid geheel anders spreekt dan in onze afwezigheid. Men zegt daarvoor ook wel: *Di moeka lain di bĕlakang lain* d. i. van voren anders, van achteren anders.

88. ***Barang siapa bĕrani mĕngamang-amang ta'dapat tiada bĕrani mĕlawan djoega.***

Wie moed heeft om te dreigen, moet ook moed hebben om te wederstaan; d. i. wie met den mond iets kan, moet het ook met de daad kunnen.

89. ***Bilalang mĕndjadi lang dan pidjat mĕndjadi koera-koera dan tjatjing mĕndjadi oelar naga.***

Een sprinkhaan wordt een kiekendief, een wandluis wordt een schildpad en een worm wordt een draak.

Aanm. Wij zouden zeggen: als niet komt tot iet, is 't allemans verdriet.

90. ***Boedak boedak monjet mĕndapat boenga, adakah ia tahoe akan faidah boenga itoe?***

Als apenkinderen bloemen vinden, kennen zij dan het nut van die bloemen?

Beteekenis: als iets kostbaars of wat kunstwaarde heeft in handen komt van lieden, die er geen verstand van hebben, dan zullen zij het bederven, even als de jonge apen de bloemen stuk plukken.

91. ***Bĕrapakah tingginja tĕrbang bangaoe itoe achirnja hinggap ia di bĕlakang kĕrbaoe djoega.***

Hoe hoog de reiger ook moge vliegen, ten laatste gaat hij toch op den rug eens buffels zitten.

Aanm. De beteekenis hiervan is: al is iemand nog zoo'n hoogvlieger, hij moet toch bij de dommen en eenvoudigen, bij de zoogenaamde werkezels teregt komen. De inlanders schrijven dezelfde eigenschappen aan den buffel toe als wij aan den ezel.

92. ***Barang siapa mĕnggali lobang, ia djoega tĕrprosok kadalamnja.***

Wie een kuil graaft (voor een ander) valt er zelf wel in.

Aanm. *Tĕrprosok* is eigenlijk met den voet zonder opzet ergens doorheen trappen. Men moet hier denken aan een valkuil, welks opening met een ligt vlechtwerk van bamboe gesloten en een weinig aarde en gras overdekt is.

93. ***Barang tĕrgĕnggam djatoh tĕrlĕpas.***

Het in de vuist gehoudene valt er uit; d. i. wat men met zekerheid meende te bezitten, verliest men.

94. *Bĕrani maloe, takoet mati.*
Moed hebben om te schamen, vreezen om te sterven; d. i. liever smaad en schande dragen dan zich in de bres stellen voor waarheid en regt.

95. *Tiada sĕbab hajam sa'ekoer mĕngatahoeï hari siang.*
Niet omdat één haan het weet wordt het dag, d. i. belangrijke zaken zouden toch wel tot stand komen, al heeft daarvan ook een ingebeelde gek den mond niet vol.

96. *Tiap-tiap batoe, jang ada bĕrgoelik sĕlaloe di dalam soengei itoe, tiadalah di hinggap oleh loemoet akan dia.*
Elke steen, die voortdurend in de rivier heen en weêr rolt, zal niet door kroos (of zoetwater-polypen?) bezet worden; d. i. hij, die veel moeijelijkheden in de wereld ondervindt, wordt niet zoo ligt met het kwade besmet.

97. *Tali jang tiga lĕmbar itoe ta'soewang-soewang poetoes.*
Een drievuldig snoer zal niet ligt verbroken worden.

98. *Tiada rotan, akar pon bĕrgoena.*
Is er geen bindrotting, wortels kunnen ook dienen.
Aanm. De rotting vervult bij de inlanders de plaats van touw. Hebben zij geen rotting dan gebruiken zij voor hetzelfde doel de luchtwortels van sommige boomen en slingerplanten, die zeer taai en lenig zijn.

99. *Tiada makan nangkanja, maka kĕna gĕtahnja.*
Geen nangka-vrucht eten en toch met hare gom besmet worden; d. i. geen deel genomen hebben aan iets en toch de gevolgen daarvan moeten lijden.
Aanm. Uit de schil en den steel der nangka-vrucht vloeit een zeer sterk klevende gom, die voor vogellijm gebruikt wordt en onuitwischbare vlekken in de kleederen maakt. Deze gom is de schaduwzijde der anders aangename vrucht.

100. *Tangan jang tjĕlaka kĕrdja djatoh.*
De ongelukkige hand doet vallen.
Dit wordt gezegd van een ongeluksvogel, wien alles tegenloopt.

101. *Djaoehari djoega jang mĕngĕnal manikam.*
Een juwelier kent de juweelen wel; d. i. alleen een man van 't vak kan de dingen beoordeelen, die tot dat vak behooren.

102. *Djikalaoe bĕrapa banjak pon andjing mĕnjalak, boekit bolehkah roentoeh?*
Al blaffen nog zooveel honden, kan een berg daardoor omvallen?

103. *Djikalaoe sa'pohon kajoe banjak akarnja lagi tĕgoh, apakah di takoetkĕn riboet?*

Als een boom vele en sterke wortels heeft, waarom zou hij den storm vreezen?

104. *Djikalaoe tiada dapat di baiki, tĕtapi djangan di pĕtjahkĕn.*
Kan het niet hersteld, laat het daarom niet verbroken worden; d. i. kunt ge er geen goed aan doen, doet er dan ten minste geen kwaad aan.

105. *Djikalaoe di hoeloe aĕrnja kĕroeh, dapat tiada di hilirnja pon kĕroeh djoega adanja.*
Als het water boven (aan den oorsprong) troebel is, dan kan 't niet anders of het zal ook beneden troebel wezen.

106. *Djikalaoe mĕnampi, djangan toempah padinja.*
Als (men) want, dan geen rijst gestort; d. i. werp met het kaf het graan niet weg.

107. *Di tĕmpat tiada lang, kata bilalang: akoelah lang.*
Waar geen kiekendieven zijn zegt de sprinkhaan: *ik* ben kiekendief; d. i. in het land der blinden is éénoog koning.

108. *Di dĕngar ada, di pakei tidak.*
Naar men hoort is 't er, wil men 't gebruiken dan is 't er niet. (Vrij vert.)

109. *Dapat tiada tiap-tiap soeatoe itoe kĕmbali ia kapada asalnja.*
't Kan niet missen of elk ding keert tot zijn oorsprong weder.

110. *Doedoek sapĕrti katak di bawah tĕmpoeroeng.*
Zitten als een kikker onder een kokosdop.
Dit wordt gezegd van iemand, die in benaauwdheid zit en niet weet hoe er uit te komen.

111. *Dĕngarkĕn tjaritra boeroeng, anak di pangkoe di lĕpaskĕn.*
Al luisterende naar het verhaal eens vogels het kind van den schoot laten vallen; d. i. gewigtige zaken voor beuzelingen laten varen.

112. *Dahoeloe timah, sa'karang bĕsi.*
Vroeger lood, nu ijzer; d. i. vroeger was hij zacht, tegenwoordig is hij streng.

113. *Sapĕrti pinang di bĕlah doewa.*
Als een in tweeën gespleten areka noot; d. i. zij lijken op elkander als 't eene ei op 't ander.

114. *Sapĕrti raboek dĕngan api.*
Als tonder en vuur; d. i. als vuur bij stroo.

115. *Sapĕrti itik mĕnĕngarkĕn goentoer.*
Als een eend die naar den donder luistert.
Aanm. Wij zeggen daarvoor: hij heeft de klok hooren luiden, maar weet niet waar de klepel hangt.

Als het dondert, zitten de eenden onder een zacht gekwaak bijeen met den kop schuin en het eene oog naar den hemel gerigt naar den donder te luisteren, alsof ze het volmaakste begrip daarvan hadden.

116. *Siapa bĕrani mĕnangkap harimaoe?*
Wie heeft den moed om een tijger met de handen aan te pakken? d. i. wie durft de kastanjes uit het vuur halen?

117. *Sapĕrti awoer-awoer di tarik soengsang.*
Gelijk bamboe tegen het beloop der takken is voortgetrokken.
Aanm. *Tarik soengsang* wordt gezegd van alles wat verkeerd, 't achterste voor, 't onderste boven, of bij de beenen wordt voortgetrokken. Een bamboe aldus voort te trekken is zeer moeijelijk, omdat alles in de takken blijft hangen en zij overal blijven haken.

118. *Sĕsal dahoeloe pĕndapatannja, sĕsal kĕmoedian itoe soeatoepon tiada apa goenanja.*
Berouw vooraf heeft zijn voordeel, maar berouw daarna is volstrekt zonder nut.

119. *Sa'ekoer tjatjing mĕnĕlan naga.*
Een worm slikt een draak in.

120. *Sapĕrti tĕlor di hoedjoeng tandoek.*
Als een ei op de punt eens horens. Dit wordt gezegd om de moeijelijkheid van een of ander werk aan te duiden.

121. *Sapoeloeh kapal datĕng pon andjing bĕrtjawat ekoer djoega.*
Al komen er ook tien schepen, de honden loopen toch met den staart tusschen de pooten.

122. *Sapĕrti tĕboe, aĕrnja di makan, hampasnja di boewang.*
Gelijk aan suikerriet; het sap wordt gedronken (lett. gegeten), de vezels worden weg geworpen.
Dit sprw. is gelijk aan nº. 84.

123. *Sapĕrti ombak mĕmbanting dirinja.*
Gelijk golven, die zich zelven slaan.

124. *Sarang oenam di masokki kĕtam mĕndjadi oemang oemang.*
Als in het nest der zeeslakken een krab gedaan wordt dan komt er opschudding.
Aanm. Wij zouden zeggen: als er een vreemde eend in de bijt komt enz.

125. *Patah kĕmoedi dĕngan ĕbamnja.*
Stuk is het roer met de roerboom; d. i. alle hoop is verloren.

126. *Pĕlandoeklah loepakĕn djĕrat, tĕtapi djĕrat tiada mĕloepakĕn pĕlandoek adanja.*

Het dwerghert is 't, dat den strik vergeet, maar de strik vergeet het dwerghert niet.

127. *Prahoe papan bĕrmoewat intan.*

Een planken schuit met diamanten geladen; d. i. een kostelijke schat in een aarden vat.

128. *Pasang pĕlita di langgar tikoes.*

Steek de lamp aan, zij wordt door een rot omver geloopen.

129. *Kajoe di katakĕn batoe dan langit hĕndak di tjapei dĕngan tangan.*

Hout wordt steen genoemd en den hemel wil men met de hand vatten.

Aanm. Hiermede wil men de domheid en verwaandheid van iemand aantoonen.

130. *Kapal satoe nakhoda doewa.*

Een schip met twee gezagvoerders.

Aanm. Hiermede zinspeelt men op elke zaak, waarin twee personen om strijd hun gezag willen handhaven en haar daardoor te gronde rigten.

131. *Laksana pĕntjalang tĕrsarat, tiada katimoer, tiada kabarat.*

Gelijk een te zwaar geladen vaartuig (*pentjalang* genoemd), dat noch oost noch westwaarts kan; d. i. een met zorg beladene, die niet weet waarheen zich te wenden.

132. *Lajang-lajang poetoes talinja.*

Een vlieger, waarvan het touw gebroken is. De beteekenis hiervan is als die van n°. 125.

133. *Mĕngĕmbalikkĕn manikam itoe kadalam tjĕmboelnja.*

Het edelgesteente weder in zijn doosje doen; d. i. zaken of personen, die bij elkander behooren, weder tot elkander brengen.

134. *Mĕmboewang garam kadalam laoet.*

Zout in zee werpen; d. i. monnikenwerk doen.

135. *Makin banjak orang makin banjak niat.*

Hoe meer menschen, hoe meer bedoelingen; d. i. veel hoofden, veel zinnen.

136. *Mĕmĕgang bĕsi panas.*

Heet ijzer in de hand houden.

137. *Mahal di beli, soekar di tjahari.*

Duur om te koopen, moeijelijk om te vinden. Dit wordt gezegd van iets zeldzaams, waarvoor wij zeggen: Het zijn witte raven.

138. *Maloe kalaoe anak harimaoe mĕndjadi anak koetjing.*
'tIs schande als een tijgerjong een kattenkind wordt.

139. *Minoem aĕr bĕrasa doeri.*
Water drinken, doornen smaken (of proeven, gevoelen). Dit zegt men om de hevigheid eener ziekte aan te duiden of ook in de beteekenis van: brood der smarte eten.

140. *Mĕnioep soeling bĕrboenji bangsi, maka bangsi di tioep tĕrpatah-patah.*
Blaast men op de fluit dan speelt de flageolet, en wordt de flageolet geblazen dan breekt ze aan stukken.

141. *Mata tidoer bantal mĕndjaga.*
Het oog slaapt en het kussen houdt de wacht.

142. *Matilah koeman kĕna pĕlĕntik, sa'kalian alam limpah darahnja.*
Een insektje wordt met de vingers dood geknipt, de geheele wereld wordt overstroomd met deszelfs bloed; d. i. veel geschreeuw voor niet-met-al.

143. *Harimaoe mati mĕninggalkĕn bĕlang; Gadjah mati mĕninggalkĕn toelang.*
Sterft de tijger, hij laat vlekken na; sterft de olifant, hij laat beenderen na; d. i. na iemands dood kan men zien wat hij was bij zijn leven.

144. *Hoetang ĕmas dapat di bajar, hoetang boedi di bawa mati adanja.*
Schuld in goud kan worden betaald; de schuld des verstands (d. i. wat men aan verstand te kort gekomen is) voert de dood mede (naar de eeuwigheid.)

145. *Hilang bini, boleh di tjahari; hilang boedi, badan tjĕlaka.*
Eene vrouw verloren, die kan gezocht worden; d. i. wijsheid verloren, ongelukkig het ligchaam!

146. *Ilmoe dan akal di halei balei itoelah tanda orang jang lalei.*
Als wetenschap en verstand verwaarloosd worden is dit een teeken van een beuzelachtig mensch.

147. *Langit bĕrkĕlikir, boemi bĕrtumbirang; Salah-salah pikir mĕndjadi hamba orang.*
De hemel met een kransstrop, de aarde met een scheepswant; Door gebrekkig nadenken wordt men eens anders knecht.
Aanm. De eerste regel van dit sprw. in verband gebragt met de laatste, geeft geen zin. De reden daarvan is, dat het berijmd is op de wijze der *pantons*. Zie daarover de

Handleiding bij de beoefening der Mal. taal- en letterkunde, door Dr. J. J. de Hollander, 3e dr. pag. 296.

148. *Kamana toempahkĕn koewah kalaoe tidakkĕn nasi.*
Waarop zal de saus uitgegoten worden als er geen rijst is; d. i. wat baat het dat iemand schatten vergadert, als hij moet sterven zonder erven; of wat baat iemand zijne geleerdheid, als hij ze aan niemand kan kwijt raken?

149. *Goeroe kĕntjang bĕrdiri, anak moerid kĕntjang bĕrlari.*
De meester kan 't met staan, de scholieren met 't weg loopen uithouden; d. i. zoo ijverig de opziener bij eenig werk is om daartoe aan te drijven, zoo ijverig zijn ook de arbeidslieden om er zich van af te maken.

150. *Poenggoer toembang bĕlatoek mĕnoempang mati.*
De vermolmde tronk valt om, de specht woont in het sterfhuis. Dit wordt gezegd van iemand, die bij een ouden rijkaard is gaan inwonen om bij zijn overlijden zijne nalatenschap magtig te worden, en die ook werkelijk daardoor heeft verkregen.

151. *Bagimana hari ta'hoedjan, katak bĕtoeng di dalam tĕlaga bĕrtareak sa'laloe.*
Hoe zou er van daag geen regen zijn, daar de *bĕtoeng-kikker* (een soort van gele kikker met zwarte spikkels) voortdurend kwakt; d. i. hoe zou de vogel heden niet door de kat gepakt zijn, daar hij al zoo vroeg van morgen heeft gezongen.

152. *Bagimana pohon tidakkĕn toembang di panah halilintar, sĕbab baloeng koelit ada di batangnja.*
Hoe zou de boom niet omvallen als hij door den bliksem wordt getroffen, want er is een gat in zijn stam; d. i. 't was te verwachten dat hij door dit onheil vallen zou, want reeds lang stond hij wrak.
Aanm. Door *baloeng koelit* verstaan de Maleijers een groot gat overlangs in den stam eens booms, over welks randen de bast naar binnen is gegroeid, zoo als men dit aan holle boomen meestal waarneemt.

153. *Pada tatkala rĕboeng tiada di patahkĕn, maka koetika soedah mĕndjadi awoer-awoer apakah goenanja?*
Toen het een bamboe-uitspruitsel was werd het niet afgebroken, en nu het volwassen bamboe is geworden, waartoe is het nut?
Aanm. Wij zouden zeggen: men moet den boom buigen

als hij jong is. Men moet hierbij bedenken, dat de jonge bamboe-loten, fijn gesneden en gestoofd, eene welsmakende groente opleveren en eene zoogenaamde rijsttafel niet ontsieren. Ook maakt men daarvan een aangenaam tafelzuur. Een weinig te oud geworden kan men ze gerust laten staan want dan zijn de zachte, suikerhoudende vezels reeds in houtvezels overgegaan.

154. *Gadjah mĕmamah aris, baik di ikat kĕra jang kĕtjil mĕmakan boewah kajoe.*

De olifant kaauwt de jonge loten (der boomen) ('t is daarom) goed dat hij gebonden worde, (opdat) de kleine apen de boschvruchten kunnen eten; d. w. z. De grooten moeten in hunne hebzucht gefnuikt worden, opdat de kleine man ook wat kan te eten krijgen. De constructie van dit sprw. is zeer onvolmaakt, doch ik geef het weder zoo als ik het in een handschrift gevonden heb.

155. *Moeloet bawa madoe, pantat bawa sĕngat.*

De mond brengt honig, het achterste brengt een angel.

Aanm. Dit sprw. is ontleend aan de bijen en wordt gebruikt om lieden aan te duiden, die zich in onze tegenwoordigheid lief voordoen, doch naderhand blijkt, dat zij ons ongeluk hebben gezocht.

156. *Sapĕrti mĕmandjat tĕrkĕna saroeda.*

Gelijk (iemand die) klimt en aan de doornen blijft haken.

Aanm. Eigenlijk is *saroeda* een doornenkrans, die om het midden van den stam der kokospalmen gemaakt wordt van de scherpe, vaneen gespleten houtvezels van den niboengboom. Deze vezels worden met de punten naar boven als een krans om den stam gebonden, ter halver hoogte van den boom. Wanneer des nachts iemand daarin klimt om vruchten te stelen vereischt het te veel tijd om den boom daarvan eerst te ontdoen. De dief klimt voort, doch wee hem! zoo hij bij het afdalen het ongeluk heeft aan die stekels te blijven hangen, want dan komt hij niet zoo spoedig los en kan zich zwaar bezeeren.

De beteekenis van deze uitdrukking is: Iets ondernemen en er niet zonder kleerscheuren afkomen.

157. *Sapĕrti porok di nalikĕn.*

Als een kokosdop in twee keeren raak.

Aanm. Dit gezegde is ontleend aan een spel, bij de Maleijers op *Pĕnjĕngat* in zwang. Men gebruikt daarbij twee

geheele doppen van kokosnoten, die door een daarin gemaakt gaatje van hunnen inhoud worden ontlast en uitgehoold. Één daarvan ligt stil, de andere wordt door eene wrijvende beweging tusschen de beide voetzolen des op den grond zittenden spelers, zoodanig geworpen of voortgestuwd, dat de stil liggende daarmede wordt geraakt. Geschiedt zulks in éénen keer, dan noemen de Maleijers dit *ratoes*, in twee keeren *nali*, in drie keeren *makan lawan* en zoo hij in 't geheel niet geraakt kan worden *loentjas*.

Deze spreekwijze wordt gebruikt van iets, dat men door eene herhaalde poging magtig wordt.

158. *Sapĕrti tempoeng mĕnoedjoe djih.*

Gelijk een werpsteen op het mikstokje afgaat. Dit is mede ontleend aan een spel der Maleijers, waarbij zij met een ronden, gladden steen naar een in den grond gestoken stokje werpen om dat te doen omvallen. Men gebruikt dit woord om aan te duiden, dat iemand vast en snel op zijn doel afgaat.

159. *Sapĕrti pinggan dĕngan mangkok, salah sa'dikit hĕndak bĕrantok.*

Gelijk het schoteltje met het kopje, een weinig verkeerd (gehouden) willen (ze) tegen elkander stooten.

Dit sprw. wordt gebruikt sprekende van twee personen, die op elkander naijverig zijn, en daardoor telkens twist krijgen.

160. *Sapĕrti pinang poelang katampoek.*

Gelijk een areca-noot terugkeert tot de vruchtstoel.

161. *Sapĕrti sirih poelang kagagang.*

Gelijk betelblad terugkeert tot het bladsteeltje.

Beide deze spreekwijzen worden gebruikt als men spreekt over geringe lieden, die groot zijn geworden, doch weder tot hun vorigen staat terug vallen.

162. *Sapĕrti koetjing berakkĕn ramboet.*

Gelijk eene kat, die haar afgaat.

Aanm. Dit wordt gezegd van iemand, die alles ten halve doet en niets geheel afwerkt. De spreekwijze is ontleend aan eene kat, die een zeker dier met huid en haar opgegeten heeft en daarvan de lastige gevolgen moet ondervinden.

163. *Bagei tandoek bĕrsindei gading.*

Gelijk een horen met ivoren geledingen.

Dit zegt men van twee personen of twee volken, zoo als b. v. de Nederlanders en de Maleijers, die met elkander

verbonden zijn, doch waarvan de eene edeler is dan de andere.

164. *Sapĕrti pasir di tĕpi pantei, maka tatkala timpas aĕr bolehlah kita pĕrbahageikĕn.*

Gelijk het zand aan den oever; als het water terug geloopen is kan het door ons gedeeld worden.

Aanm. Dit sprw. wordt gebruikt als men den toorn van een hooggeplaatst persoon of een vorst heeft ondervonden, en men bedoelt daarmede dat, na het bedaren van dien toorn, de geschikte tijd daar is om weêr in de gunst te komen, even als het zand, nadat het water is afgeloopen, alleen geschikt is om daarin figuren te teekenen, want zoo lang het door den golfslag wordt beroerd is zulks onmogelijk.

165. *Sapĕrti doerian dĕngan mantimoen.*

Als de doerian-vrucht met den komkommer; d. i. twee zaken of personen behooren bij elkander als die beide vruchten.

166. *Sapĕrti tĕlor doewa sa'bandoeng, pĕtjah satoe, pĕtjah kadoewa.*

Als twee aan elkander vast zittende eijeren, breekt een dan breken beide.

Aanm. Deze spreekwijze is ontleend aan eene eigenaardigheid van de hagedis-eijeren, want andere, uitgenomen die van insekten, kleven nooit aan elkander, wèl vruchten, bladen bloemen en ook zelfs levend ter wereld komende wezens. De beteekenis is: Als iemand zijnen broeder vijandig is en hem in 't ongeluk stort, dan zal ook hij zeker ongelukkig worden.

167. *Sapĕrti gadjah dĕngan sangkalanja.*

Gelijk een olifant met zijn voetbeugel; d. i. een groot en magtig man met "een blok aan 't been."

168. *Sapĕrti lot dĕngan mĕrkah.*

Gelijk een dieplood met de merkteekenen.

Aanm. Om dit gezegde te begrijpen moet men zich een dieplood voorstellen, aan welks lijn de vademen met daaraan bevestigde witte lapjes zijn gemerkt. Men zegt zulks van een kundig mensch, die door zijne kundigheden de dommen vooruit gaat en hen achter zich medevoert, even als het lood door zijne zwaarte 't eerst zinkt en de lijn met die merken naar de diepte trekt.

169. *Oempama aĕr di gĕnggam ta'tiris.*

Gelijk water (zóó) in de vuist gehouden (dat het) niet doorsijpelt; d. i. zóó gierig en vasthoudend, dat men op een halve cent dood blijft.

170. *Sapĕrti poetjoek dĕngan pĕlĕpah.*
Gelijk een uitspruitsel bij een volwassen palmtak.
Aanm. Dit wordt gezegd van een nuttig doch arm man, vergeleken bij een onnutten rijkaard. De jonge uitspruitsels der palmen zijn eetbaar, doch hebben nog geen bladeren. De volwassen takken echter kunnen niet gegeten worden en spreiden zich wijd en breed uit.

171. *Kalaoe karbaoe sa'kandang dapat di kawalkĕn, manoesia sa'orang tiada dapat di mâloemkĕn.*
Op een hok vol buffels kan men passen, maar één enkel mensch kan niet tot rede gebragt worden.

172. *Sapĕrti mĕnĕpoeng tiada bĕrbĕras.*
Gelijk meel stampen zonder rijst te hebben; d. i. iets ondernemen zonder daarvoor de noodige kennis of het vereischte geld te bezitten.

173. *Tĕlĕntang bĕrisi aĕr, tiharap bĕrisi tanah.*
Achterover liggende vol water zijn, voorover liggende vol aarde.
Dit is ontleend aan een op den grond liggenden kokosdop en beteekent: Bemoei u niet met eens anders zaken, want keer hem van den eenen naar den anderen kant, altijd zal er iets aan hem wezen, dat niet goed is.

174. *Sapĕrti gĕroek dĕngan sisir.*
Gelijk de houten lijst van een weverskam met de kam; d. i. zoo onafscheidelijk zijn zij verbonden.

175. *Di kĕntjangkĕn sandoeng, karap dan tjanang di mainkĕn.*
Wordt het pedaal aangedrukt dan komen het weefgetouw en houten balansje in speling.
Aanm. Dit sprw. is moeijelijk goed te vertalen. *Sandoeng* is de trapper of het pedaal van een weefmachine, zoo als de Maleijers die gebruiken. Dit werktuig verschilt zooveel met dat der Europeanen, dat ik elk deel daarvan niet goed benoemen kan. *Sandoeng* is hoogst waarschijnlijk uit het Javaansch overgenomen, want de Maleijers zeggen daarvoor meestal *tangga*, nml. in de beteekenis van pedaal. *Karap* is mede een onderdeel van eene weefmachine en bestaat uit twee stel elk van vier ronde stokken, *gĕligin* genoemd, waarvan elke vier met eene menigte dunne touwtjes zijn bespannen. Beide stellen hangen aan de uiteinden van een houtje, dat als eene balans werkt en ze doet op en neder gaan. Dit houtje wordt *tjanang* genoemd. Wordt het pedaal

nu met den voet aangedrukt dan komen die beide zaken in werking.

Dit sprw. wordt gebruikt als men spreekt van personen, die niets uitvoeren, maar door geld of bedreiging of aansporing worden overgehaald om iets te verrigten.

176. *Di toeroenkĕn bĕlĕbas, pakan di goeloengkĕn dĕngan pĕsanja.*

Het spouwhout (of de weversliniaal) wordt naar beneden gedrukt, de inslag wordt opgerold met de houten rol.

Aanm. Ook dit sprw. is duister, door dat de namen der details van eene weefmachine zoo moeijelijk zijn te vertalen als men bij niemand kan informeren hoe die details in onze taal worden genoemd. Mij schiet dus niet anders over als ze te omschrijven.

Bĕlĕbas is een lang, plat hout in den vorm van eene liniaal, dat door de weefsters tusschen de draden wordt gestoken om die van elkander te houden.

Pĕsa is de houten rol, waarop het afgeweefde doek gewikkeld wordt.

Dat die liniaal wordt neêr gelaten en de inslag met die rol te zamen wordt opgerold is, omdat het weven is afgeloopen. Deze spreekwijze wordt dan ook gebruikt om aan te duiden, dat een werk beëindigd is en alle zaken aan een kant zijn gedaan.

177. *Sapĕrti soetra di dalam likasan.*

Gelijk zijde op den haspel; d. i. gelijk het zijden-garen op een haspel geheel geschikt is om voor het weven gebruikt te worden, daar het behoorlijk is gesponnen en glad gemaakt; zoo is ook iemand, die in zijne jeugd goed is onderwezen, geschikt om als een bruikbaar lid van de maatschappij op te treden.

178. *Sapĕrti kapoer di hoedjoeng tĕloendjoek.*

Als kalk op den top van den wijsvinger; d. i. het een of ander geliefd werk is zoo gemakkelijk als het houden van een weinig sirih-kalk op den top van den wijsvinger, om daarmede het sirih-blad te besmeren.

179. *Pĕtjah kapi, poetoes soewadji.*

Gebroken is het hijschblok, stuk is de broek; d. i. het een of ander voornemen wordt verijdeld, b. v. men wil gaan wandelen doch komt een vriend tegen, met wien men weêr naar huis keert; of een schip gaat onder zeil, maar krijgt storm, waarom het weêr binnen loopt.

Deze spreekwijze is ontleend aan de manier, waarop een anker wordt opgeheschen en aan den voorsteven bevestigd. Aan dat anker is een broek, dat is een touw, waaraan twee oogen gesplitst zijn. In die oogen wordt de haak van het blok geslagen. Indien nu een vaartuig onder zeil is en dat blok of die broek breekt, dan loopt het anker af en het schip kan niet voortgaan.

180. *Sapĕrti saloedang mĕnoelak majang.*

Gelijk een bloemhulsel den kokosbloemtros weg stoot.

Dit zegt men b. v. van lieden, die een kind hebben aangenomen, door hetzelve met ondank worden beloond en het daarom weêr van zich afstooten.

Dit sprw. is ontleend aan den bloemtros der kokospalmen, die door een groot, langwerpig, schuitvormig hulsel wordt beschermd. Deze tros wordt door het rijpen der vruchten hoe langer hoe zwaarder, buigt zich meer en meer van dat hulsel af naar beneden en valt eindelijk ter aarde.

181. *Sa'koetoek bĕras basah, di tampi ta'bĕrlajang, di indang ta'bĕrantah, hoedjoengnja tiada di soedoe oleh itik.*

Een maatje natte rijst, gewand, laat geen kaf vliegen, heen en weêr geschud op eene wan heeft het geen ongepelde korrels, het gruis er van wordt door de eenden niet gelepeld (met hun snavel opgeschept.)

Dit sprw. is ontleend aan de wijze, waarop men de gepelde rijst schoon maakt eer men ze kookt. Zij wordt daartoe eerst gewand op eene wan, die een ronde, platte vorm heeft, vervolgens heen en weêr geschud opdat zij zich uitspreide en de ongepelde korrels zigtbaar worden. Die korrels werpt men er uit als ook het fijne gruis, dat tot voeder voor eenden en kippen wordt gebruikt. Is die rijst nat, dan kan men ze niet uitzuiveren, en is ze dit door zeewater geworden, wat hier de veronderstelling is, dan lusten zelfs de eenden het niet.

Bij zulk een onbruikbaar maatje rijst vergelijkt men iemand, die tot niets deugt. De maten, waarmede rijst gemeten wordt zijn: een *kojan* = 40 *pikoel*, een *pikoel* = 100 *kati* of 20 *gantang* of 2 *parah*, een *parah* = 10 *gantang*, een *gantang* = 4 *tjoepak*, een *tjoepak* = 2 *kal*, een *kal* = 2 *koetoek*, een *koetoek* = 2 *ling*, een *ling* = 2 *gĕngam*.

182. *Hidoeng ta'mantjoeng, pipi tĕrsoeroeng-soeroeng.*

De neus is niet gebogen (en toch) zijn de wangen bol (neêrhangende van dikte); d. i. Men heeft de kenmerken niet van hooge afkomst[1] en toch neemt men het air daarvan aan.

183. *Bĕlom doedoek, bĕrlandjoer dahoeloe.*
Nog niet gezeten zijn de beenen al uitstrekken; d. i. Verteringen maken van gelden, die men nog ontvangen moet, of op rekening van eene betrekking, die men hoopt te krijgen.

---

[1] De Maleijers beschouwen de Arabieren als het voornaamste volk der aarde. Daar deze met haviksneuzen zijn bedeeld, geldt zulk een neus voor een teeken van voornaamheid of van Arabische afkomst, wat hetzelfde is.

DRUKFOUTEN.

bl. 39 regel 2 lees: جکلو سؤڠ
〃 47 〃 6 〃 دان ڤيجت
〃 49 〃 16 〃 اد د باتڠن

VERBETERING VAN EENIGE DRUKFOUTEN IN DE MALEISCHE SPREEKWOORDEN.

N°. 8 *lees:* برڤڠناڠن
〃 11 〃 دنستا
〃 12 〃 منمڤ
〃 23 〃 اتو اورڠ کاي٢
〃 24 〃 تياد اي سکدر
〃 25 〃 انيبان
〃 27 〃 هندق تندق کڠد
〃 52 〃 دڤتاکن فد
〃 61 〃 هندق دبوڠ تاکت
〃 78 〃 نيور

〃 162 Hier zijn twee spreekwoorden op één nummer gekomen, zoodat van hier af de nummering verkeerd is.

In de Ophelderingen.

Lees overal: *transscriptie.*
N°. 10 *lees:* *bĕrdawat.*
〃 12 〃 *mĕnimpa.*
〃 13 〃 *bĕrbalik.*
〃 18 〃 *kakajaănnja.*
〃 24 〃 *koeman.*
〃 26 〃 door hem.
〃 34 〃 gaar te koken.
〃 35 〃 *kabadjikan.*
〃 38 〃 *tĕrlĕbih.*
〃 56 〃 *tjanggoeng.*
〃 60 〃 *ataw.*
〃 67 〃 *ataw.*

In het opschrift *lees:* verklaring *in* het Maleisch.
N°. 145 *lees:* de wijsheid.
〃 156 〃 is.
